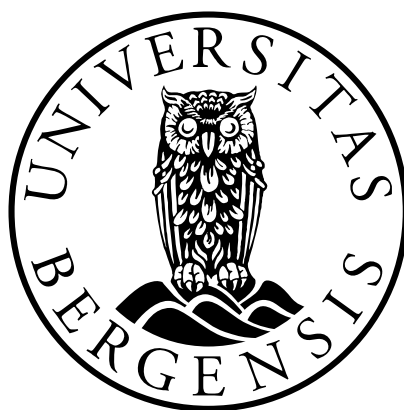

Unntaket fra rapporteringsplikten for advokater etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd

En analyse av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling»

Kandidatnummer: 147

Antall ord: 14 507

JUS399 Masteroppgave

Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

8. juni 2020

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
1 Innledning	3
1.1 Tema og problemstilling	3
1.2 Aktualitet	5
1.3 Avgrensninger	6
1.4 Rettskilder og metodespørsmål	7
1.4.1 Kort om rettskildebildet	7
1.4.2 EU-direktiv	8
1.4.3 Rettspraksis fra EMD	8
1.5 Den videre fremstilling	9
2 Hvitvaskingsloven.....	10
2.1 Anvendelsesområdet	10
2.2 Rapporteringsplikten	12
3 Unntaket fra rapporteringsplikten	14
3.1 «fastslår en klients rettsstilling»	14
3.2 Forarbeider	15
3.2.1 Proposisjonen fra 2003	15
3.2.2 Lovutkastet fra 2016.....	17
3.2.3 Delkonklusjon	18
4 Rekkevidden av unntaket	21
4.1 EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv	21
4.2 EMK artikkel 8.....	26
4.3 Grunnloven § 102.....	28
4.4 Advokaters taushetsplikt	30
4.4.1 Relevans	30

4.4.2	Hjemmelsgrunnlaget	31
4.4.3	Hensynet bak taushetsplikten	32
4.4.4	Hvilke opplysninger er omfattet av taushetsplikten	33
4.5	Nasjonal rettspraksis	36
4.6	Dansk lovgivning	40
4.7	Svensk lovgivning	42
5	Avsluttende merknader	45
5.1	Konklusjon	45
5.2	Konsekvenser	46
	Litteraturliste.....	47

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Tema for masteroppgaven er unntaket fra advokaters rapporteringsplikt ved mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering etter lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven). Hvitvasking og terrorfinansiering er definert i hvitvaskingsloven § 2 bokstav a og b hvor det er henvist til de tilhørende straffebestemmelsene. Hvitvaskingsloven er vedtatt med formål om å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering, samt hindre at profesjonelle aktører blir misbrukt som ledd i hvitvasking og terrorfinansiering, jf. hvitvaskingsloven § 1.

Det er viktig å bekjempe hvitvasking fordi det har en negativ innvirkning på det internasjonale finanssystemet.¹ Dette skader igjen finansmarkedets integritet og omdømme. I tillegg er det ofte tette bånd mellom hvitvasking og annen kriminalitet, som narkotikatrafikk, våpensmugling, internasjonal terrorisme og korrupsjon.² Hvitvasking bidrar dermed til økt kriminalitet og opprettholdelse av kriminalitet. Spesielt de personene som driver med hvitvasking forsterker sin kriminelle posisjon ved at verdiene som hvitvaskes integreres i det lovlige markedet.³

Hvitvaskingsloven er et resultat av Norges forpliktelser i henhold til medlemskapet i Det europeiske økonomiske samarbeid (EØS) om å implementere EU-direktiver, som er EØS-relevante, inn i norsk rett. Første gangen hvitvaskingsloven ble vedtatt var i 2003 og den implementerte direktiv 2001/97/EF (EUs andre hvitvaskingsdirektiv).⁴ Senere ble hvitvaskingsloven vedtatt på nytt i 2009 med endringer som implementerte direktiv 2005/60/EF (EUs tredje hvitvaskingsdirektiv).⁵

---

¹ Hvitvasking.no, «Hvorfor bekjempe hvitvasking» (<https://www.hvitvasking.no/om-hvitvasking/hvorfor-bekjempe-hvitvasking/>) (lest 9. mai 2020)

² Hvitvasking.no, «Hvorfor bekjempe hvitvasking» (<https://www.hvitvasking.no/om-hvitvasking/hvorfor-bekjempe-hvitvasking/>) (lest 9. mai 2020)

³ Hvitvasking.no, «Hvorfor bekjempe hvitvasking» (<https://www.hvitvasking.no/om-hvitvasking/hvorfor-bekjempe-hvitvasking/>) (lest 9. mai 2020)

⁴ Ot.prp.nr. 72 (2002–2003) s. 7; Lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven 2003)

⁵ Ot.prp.nr. 3 (2008–2009) s. 9; Lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven 2009)

Gjeldende hvitvaskingslov bygger på direktiv 2015/849 (EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv eller direktivet) og er seneste i lovgivningsrekken.⁶ Direktivet ble innlemmet i EØS-avtalen ved beslutning nr. 249/2018.⁷ Dette er et minimumsdirektiv som innebærer at direktivet setter en nedre grense som medlemslandene må holde seg innenfor. Hvert medlemsland står fritt til å vedta strengere regler enn det som følger av direktivet.⁸ Til forskjell fra et harmoniseringsdirektiv, er det ikke et mål at alle medlemslandene gjennomfører direktivet likt.⁹

Direktivet og hvitvaskingsloven bygger igjen på The Financial Task Force (FATF) sine anbefalinger fra 2012.¹⁰ FATF er et internasjonalt samarbeid mot bekjempelse av hvitvasking.¹¹ Deres anbefalinger utgjør en internasjonal standard og er tiltak som burde implementeres i nasjonale regelverk for å forhindre hvitvasking og terrorfinansiering.¹² FATF foretar også individuelle evalueringer av hvert enkelt medlemsland om hvorvidt deres anbefalinger blir fulgt. Disse evalueringene er også en del av grunnlaget for hvitvaskingsloven.¹³

Tanken bak hvitvaskingsloven er å gjøre det vanskeligere for kriminelle å hvitvaske straffbart utbytte, og dermed gjøre det mindre attraktivt å begå lovbrudd som gir stort utbytte.¹⁴ Hvitvaskingsloven § 26 første ledd lovfester en plikt til å rapportere til Økokrim om mistenkelige forhold som kan tilsi at det blir begått hvitvasking eller terrorfinansiering. Advokater er omfattet av hvitvaskingsloven og dermed underlagt rapporteringsplikt, jf. hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c.

Rapporteringsplikten til advokater står imidlertid i konflikt med utgangspunktet om at opplysninger meddelt en advokat er vernet av taushetsplikt. Ettersom advokatens taushetsplikt er forankret i menneskerettighetene, nyter taushetsplikten et sterkt vern og inngrep kan kun gjøres på bestemte vilkår.¹⁵ Ved utformingen av hvitvaskingsloven skulle denne

---

⁶ Prop. 40 L (2017–2018) s. 7

⁷ Amund Utne, «Internasjonalt samarbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering» *Lov og rett*, 59 (2019) nr. 4, s. 232–254

⁸ NOU 2016: 27 s. 15

⁹ Arnesen og Stenvik (2015) s. 43

¹⁰ FATF (2012–2019)

¹¹ NOU 2016: 27 s. 15

¹² NOU 2016: 27 s. 15

¹³ NOU 2016: 27 s. 15–16

¹⁴ Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet, s. 14

¹⁵ Se blant annet Rt. 2015 s. 81 A (Lime 1) (avsnitt 23); HR-2017-467-A (avsnitt 43–45)

problematikken avhjelpes ved at advokater unntas rapporteringsplikt når de «fastslår en klients rettsstilling» eller «bistår i forbindelse med rettergang» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.¹⁶ Det er imidlertid uklart hvordan vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» skal tolkes, som igjen etterlater tvil om når det faktisk skal rapporteres.

Den overordnede problemstillingen for masteroppgaven er hvordan vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes.

1.2 Aktualitet

Både rapportering og fraværet av rapportering kan få potensielt store konsekvenser for advokater. Dersom advokaten feilaktig rapporterer om et forhold som er underlagt taushetsplikt, kan det medføre at advokaten blir ilagt bot eller fengsel inntil 1 år etter lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) § 211, jf. hvitvaskingsloven § 26 fjerde ledd. Samtidig kan advokaters manglende rapportering om rapporteringspliktige forhold føre til ileggelse av overtredelsesgebyr eller straffansvar etter henholdsvis hvitvaskingsloven §§ 49 eller 51.

Uklarheten rundt hvordan unntaket fra rapporteringsplikten for advokater skal tolkes etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd har skapt debatt i det juridiske miljøet. Hovedsakelig har debatten stått mellom Advokatforeningen og lederen av hvitvaskingslovutvalget professor Jon Petter Rui på den ene siden, og Tilsynsrådet og Finansdepartementet på den andre siden. Advokat Susanne Munch Thore og advokat Jeppe Normann har også deltatt i debatten. Da Tilsynsrådet publiserte sin veileder for advokater om tolkningen av hvitvaskingsloven i 2019, ble den kritisert av Rui for å gjøre et større inngrep i advokaters taushetsplikt enn det som fulgte av forarbeidene og øvrige rettskilder.¹⁷ Etter noe mer offentlig korrespondanse mellom Tilsynsrådet og Rui, sendte Tilsynsrådet brev til Finansdepartementet med anmodning om å avklare rettstilstanden.¹⁸ Det siste som har skjedd i debatten er at Rui har kritisert dette svaret

---

¹⁶ NOU 2016: 27 s. 116 med videre henvisninger

¹⁷ Nina Schmidt, «Kritiserer Tilsynsrådets nye veileder om hvitvasking», Advokatbladet, 11. februar 2019 (<https://www.advokatbladet.no/hvitvasking-tilsynsradet/kritiserer-tilsynsradets-nye-veileder-om-hvitvasking/116590>) (lest 9. mars 2020)

¹⁸ Nina Schmidt, «Finansdepartementet gir Tilsynsrådet rett i uenigheten om hvitvasking», Advokatbladet, 11. oktober 2019 (<https://www.advokatbladet.no/hvitvasking/finansdepartementet-gir-tilsynsradet-rett-i-uenigheten-om-hvitvasking/144071>) (lest 9. mars 2020)

fra Finansdepartementet, som det hevdes at skal tjene som en autoritativ løsning på advokaters rapporteringsplikt.^{19, 20}

Det utgjør en svekkelse av rettssikkerheten at det foreligger en uklarhet rundt hvordan unntaket fra rapporteringsplikten for advokater skal tolkes. For advokater innebærer dette at det er vanskelig å vite når rapporteringsplikten kommer til anvendelse, hvilket kan føre til at advokater er mer varsomme med å rapportere om mistenkelige forhold. Det motsatte kan også tenkes, at advokater rapporterer i tilfeller hvor de egentlig er unntatt rapporteringsplikt for å være på den sikre siden. Ifølge statistikk fra Økokrim har det vært en økning i antall rapporter fra advokater over de seneste årene, men sammenliknet med andre rapporteringspliktige profesjoner rapporterer advokater i *vesentlig mindre grad*.²¹

Kanskje den mest alvorlige konsekvensen av uklarheten rundt tolkningen av unntaket fra rapporteringsplikten, er at klienter kan begynne å tvile på om de opplysninger som meddeles advokaten blir rapportert videre til myndighetene. Advokatens taushetsplikt er en viktig forutsetning for at klienter oppsøker juridisk bistand ved behov.²²

Det har stor betydning for både advokater, klienter og myndighetene at unntaket fra rapporteringsplikten er tilstrekkelig klarlagt. Det er dermed nødvendig og etterspurt med en rettslig avklaring angående tolkningen av advokaters særlige unntak fra rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

1.3 Avgrensninger

Advokater skal rapportere til Økokrim dersom det foreligger «forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering» etter at det er foretatt nærmere undersøkelser etter hvitvaskingsloven § 25, jf. hvitvaskingsloven § 26 første ledd første punktum. Det avgrenses mot behandling av undersøkelsesplikten etter hvitvaskingsloven § 25, da det ikke har direkte relevans for drøftelsen av unntaket fra rapporteringsplikten.

---

¹⁹ Jon Petter Rui, «Finansdepartementets tolkning fremstår uriktig», Advokatbladet, 7. januar 2020 (<https://www.advokatbladet.no/hvitvasking-tilsynsradet/finansdepartementets-lovtolkning-fremstar-uriktig/146402>) (lest 9. mars 2020)

²⁰ Rui og Mella (2020)

²¹ Økokrim.no, «Statistikk MT-rapporter», (<https://www.okokrim.no/statistikk-mt-rapporter.475337.no.html>) (lest 18. mars 2020)

²² HR-2018-104-A (avsnitt 30)

Advokater er særskilt unntatt rapporteringsplikt i tilfeller hvor de «bistår i forbindelse med rettergang» eller «fastslår en klients rettsstilling», jf. hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Det er en forutsetning at advokaten «fastslår en klients rettsstilling» når det gis «bistand i forbindelse med rettergang». Opplysninger som fremkommer i anledning «bistand i forbindelse med rettergang» vil dermed også være omfattet av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling». Vilkaåret «bistand i forbindelse med rettergang» har følgelig ikke så stor selvstendig betydning, og grensen mellom de to alternative vilkårene er flytende. Det avgrenses mot behandling av vilkåret «bistand i forbindelse med rettergang» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

I relasjon til tolkningen av unntaket «fastslår en klients rettsstilling» behandles advokaters taushetsplikt. Advokaters taushetsplikt kan gi relevante tolkningsbidrag til forståelsen av «fastslår en klients rettsstilling» fordi det er bakgrunnen for unntaket fra rapporteringsplikten. Advokaters taushetsplikt er forankret i den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (EMK) artikkel 8 og artikkel 6. Følgelig nyter advokaters taushetsplikt både et materielt og et prosessuelt vern.²³ Skoghøy hevder at vernet av taushetsplikten etter EMK artikkel 6 «neppe rekker lengre enn» vernet av taushetsplikten som følger av EMK artikkel 8.²⁴ Dermed avgrenses det mot behandling av EMK artikkel 6.

1.4 Rettskilder og metodespørsmål

1.4.1 Kort om rettskildebildet

På grunn av at gjeldende hvitvaskingslov er relativt ny lovgivning foreligger det begrenset med rettskilder på rettsområdet. De mest sentrale rettskildene er forarbeider til både gjeldende og tidligere hvitvaskingslov, lov 17. mai 1814 om Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven), EMK, EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv, rettspraksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) og Den europeiske unions charter om grunnleggende rettigheter (charteret). Det er lite juridisk litteratur om gjeldende hvitvaskingslov. Når det gjelder nasjonal rettspraksis foreligger det ingen avgjørelser om hvitvaskingsloven direkte, men hvitvaskingsloven er berørt i avgjørelser angående advokaters taushetsplikt. Advokaters taushetsplikt i seg selv kan også gi relevante tolkningsbidrag til forståelsen av

---

²³ NOU 2015: 3 s. 191

²⁴ Skoghøy (2017) s. 772

hvitvaskingsloven, og de sentrale rettskildene tilknyttet taushetsplikten er rettspraksis og juridisk litteratur tilknyttet lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven) og lov 17. juni 2005 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven). Implementeringen av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv i dansk og svensk rett er også relevante rettskilder.

Metodespørsmål behandles underveis der hvor det er aktuelt, men anvendelsen av EU-direktiv og rettspraksis fra EMD ved fortolkningen av norsk rett reiser imidlertid særskilte spørsmål som behandles her innledningsvis.

1.4.2 EU-direktiv

Hvitvaskingsloven bygger på EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv og derfor må det knyttes noen bemerkninger til hvorvidt direktivet er en relevant rettskildefaktor ved fortolkningen av unntaksbestemmelsen i hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Høyesterett omtalte anvendelsen av EU-direktiv ved fortolkningen av norsk rett i Rt. 2000 s. 1811 P (Finanger 1):

«[s]elv om forordninger og direktiver ikke har direkte virkning i norsk rett, har de betydning som tolkningsmomenter i forhold til norske lovbestemmelser. For norsk rett følger dette av presumpsjonsprinsippet, hvorefter norsk lov så vidt mulig skal tolkes i samsvar med våre folkerettslige forpliktelser.»²⁵

Presumpsjonsprinsippet er imidlertid ikke en kollisjonsnorm, og kan ikke løse motstrid mellom nasjonal og internasjonal regel. Motstrid må løses på bakgrunn av «en anvendelse av anerkjente tolkningsprinsipper».²⁶ Innenfor EØS-retten gjelder dessuten et prinsipp om direktivkonform tolkning, men dette rekker ikke lengre enn det som allerede følger av presumpsjonsprinsippet.²⁷ Følgelig er EU-direktiv en relevant rettskildefaktor ved fortolkningen av hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

1.4.3 Rettspraksis fra EMD

Det foreligger en avgjørelse fra EMD hvor unntaket fra rapporteringsplikten for advokater etter den franske hvitvaskingsloven er behandlet. Det må knyttes noen bemerkninger til hvorvidt rettspraksis fra EMD kan anvendes ved fortolkningen av unntaksbestemmelsen i

---

²⁵ Finanger 1 s. 1826

²⁶ Finanger 1 s. 1831

²⁷ Finanger 1 s. 1829

hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. EMK ble inkorporert i norsk rett ved lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven). Det følger av menneskerettsloven § 2, jf. § 3 at konvensjonene som er inkorporert ved menneskerettsloven «skal gjelde som norsk lov» og i tilfelle motstrid skal konvensjonsbestemmelsene «gå foran bestemmelser i annen lovgivning». EMK er dermed å regne som norsk lov og har lovs trinnhøyde. Det er uomstridt at konvensjonspraksis tilknyttet EMK har betydelig vekt som rettskildefaktor i norsk rett.²⁸ Rettspraksis fra EMD har stor rettskildemessig vekt og er en relevant rettskildefaktor ved fortolkningen av hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

1.5 Den videre fremstilling

Den overordnede problemstillingen er hvordan vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes. Innledningsvis drøftes anvendelsesområdet for advokater og hovedregelen om advokaters rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven for å sette problemstillingen i kontekst. Deretter, i egne kapitler, drøftes unntaket fra rapporteringsplikten for advokater og rekkevidden av dette unntaket. Formålet med drøftelsen er å finne ut hvordan unntaket fra rapporteringsplikten for advokater skal tolkes. Drøftelsen beror på en analyse av forarbeider, EU-direktiv, rettspraksis fra EMD, Grunnloven, advokaters taushetsplikt og nasjonal rettspraksis, samt EU-direktivets implementering i dansk og svensk lovgivning. Når det gjelder advokaters taushetsplikt, innebærer det en behandling av hvor taushetsplikten er rettslig forankret, hensynene bak taushetsplikten og innholdet av taushetsplikten.

---

²⁸ Eirik Bjørge mfl., *Norsk Lovkommentar: Menneskerettsloven*, note 8, Rettsdata.no (lest 3. april 2020)

2 Hvitvaskingsloven

2.1 Anvendelsesområdet

Anvendelsesområdet for advokater følger av hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c:

«advokater og andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp, når de på klientens vegne utfører finansiell transaksjon eller en transaksjon som gjelder fast eiendom, eller når de bistår ved planlegging eller utføring av transaksjon for klient i forbindelse med

- 1. kjøp og salg av fast eiendom*
- 2. forvaltning av en klients penger, verdipapir eller andre aktiva*
- 3. åpning eller forvaltning av bank- eller verdipapirkonto*
- 4. fremskaffelse av nødvendig kapital til opprettelse, drift eller ledelse av selskap*
- 5. opprettelse, drift eller ledelse av selskap, fond eller en lignende juridisk person eller formuesmasse, herunder utenlandsk trust eller tilsvarende juridisk arrangement»*

Bestemmelsen reiser to spørsmål som er viktig å avklare innledningsvis. Det er hvem som er omfattet av hvitvaskingsloven og i hvilke situasjoner disse er omfattet. Disse spørsmålene blir behandlet kronologisk i det følgende.

Hvitvaskingsloven gjelder for «advokater» og «andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp», jf. hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c. Ordlyden av «advokater» gir isolert sett ikke anvisning på hvem som er å regne som advokat. Det henvises til lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven) § 220 i relasjon til «advokater», slik at det er personer som har fått bevilling til å drive advokatvirksomhet av Tilsynsrådet som er omfattet av vilkåret. Ifølge juridisk litteratur tilknyttet hvitvaskingslov 2009 ble advokatfullmektiger også ansett for å være omfattet av «advokater» da de opptrer med fullmakt fra en advokat.²⁹ Ordlyden er ikke endret på dette punkt i hvitvaskingsloven og «advokater» omfatter også advokatfullmektiger.³⁰

I tillegg gjelder hvitvaskingsloven for «andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp». Denne definisjonen bygger på domstolloven § 218.³¹ De personer som kan drive

---

²⁹ Rui (2012) s. 261

³⁰ NOU 2016: 27 pkt. 3.1.6

³¹ Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 37, jf. NOU 2016: 27 s. 40

advokatvirksomhet etter domstoloven § 218 er følgelig omfattet av hvitvaskingsloven. Uttrykket «selvstendig» innebærer en avgrensning av personkretsen, slik at verken husadvokater eller internadvokater er omfattet av hvitvaskingsloven.³² I Norge er det et såkalt «advokatmonopol» som innebærer at kun advokater med norsk bevilling kan utøve rettshjelpvirksomhet både i og utenfor rettergang. Imidlertid er det foreslått i forslaget til ny advokatlov at dette advokatmonopolet oppheves slik at alle kan utøve rettshjelpsvirksomhet *utenfor* rettergang.³³ Hvitvaskingsloven må eventuelt innrettes etter hva som blir utfallet av en ny advokatlov. Dersom andre enn de som er omfattet av domstoloven § 218 kan utøve rettshjelpsvirksomhet utenfor rettergang, må også disse være underlagt hvitvaskingsloven.³⁴

Advokater og andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp er kun omfattet av hvitvaskingsloven i tilfeller hvor de på vegne av en klient «utfører finansiell transaksjon eller en transaksjon som gjelder fast eiendom», eller når de «bistår ved planlegging eller utføring av transaksjon» for en klient i situasjoner som nevnt i nr. 1-5, jf. hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c. Begrepet «transaksjon» er bredt definert som «enhver overføring, formidling, ombytting eller plassering av formuesgoder», jf. hvitvaskingsloven § 2 bokstav d.

Ordlyden av «utfører finansiell transaksjon eller en transaksjon som gjelder fast eiendom» tilsier i praksis en utføring av alle typer transaksjoner.³⁵ Det er presisert i forarbeidene at advokaten utfører en transaksjon på vegne av en klient i de tilfeller hvor advokaten for eksempel «kjøper noe i klientens navn eller for klientens regning».³⁶ Ordlyden av «bistår ved planlegging eller utføring av transaksjon» tilsier rådgivning i forbindelse med en transaksjon. Forarbeidene konstaterer at advokatens råd i forbindelse med planlegging eller utføring av en transaksjon er bistand i lovens forstand.³⁷ Advokaten er bare omfattet av hvitvaskingsloven ved bistand i forbindelse med transaksjoner som nevnt i nr. 1-5, jf. hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c.

Hvitvaskingsloven gjelder dermed for advokater og andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp når de *utfører* transaksjoner på vegne av en klient eller når det gis *bistand* til en klient i forbindelse med bestemte transaksjoner.³⁸ Lovutvalget poengterte i

---

³² Prop. 40 L (2017–2018) s. 31

³³ NOU 2016: 27 s. 40, jf. NOU 2015: 3 punkt 8

³⁴ NOU 2016: 27 s. 40

³⁵ Kristine Frivold Rørholt, *Norsk Lovkommentar: Hvitvaskingsloven*, note 32, Rettsdata.no (lest 13. mai 2020)

³⁶ Innst.271 L (2017–2018) pkt. 2.2.1

³⁷ Innst.271 L (2017–2018) pkt. 2.2.1

³⁸ Kristine Frivold Rørholt, *Norsk Lovkommentar: Hvitvaskingsloven*, note 32, Rettsdata.no (lest 13. mai 2020)

forarbeidene at «[b]akgrunnen for at advokater er underlagt hvitvaskingslovverket i de tilfellene som loven angir, er at det for denne delen av advokaters virksomhet ble ansett for å være en særlig risiko for at advokaters tjenester misbrukes til å hvitvaske utbytte av straffbare handlinger».³⁹

2.2 Rapporteringsplikten

Den generelle rapporteringsplikten følger av hvitvaskingsloven § 26 første ledd første punktum og lyder som følgende:

«Dersom det etter nærmere undersøkelser er forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering, skal rapporteringspliktige oversende opplysninger til Økokrim om forholdene.» (min understreking)

Uttrykket «rapporteringspliktige» sikter til de som er nevnt i hvitvaskingsloven § 4 første, annet og femte ledd, jf. hvitvaskingsloven § 2 bokstav c. Dette omfatter advokater etter hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c. Advokatens rapporteringsplikt utløses dersom det foreligger «forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering» etter at det er foretatt nærmere undersøkelser i henhold til hvitvaskingsloven § 25 første ledd.⁴⁰

Ordlyden av «forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering» tilsier at det må være opplysninger som tyder på at verdier har en tilknytning til hvitvasking eller terrorfinansiering. For at det er tale om grunnlag for mistanke så må det foreligge «objektive holdepunkter for at midler har tilknytning til utbytte av straffbare handlinger eller at dette ikke kan utelukkes».⁴¹ Rapporteringspliktige kan legge til grunn at enhver befatning med utbytte fra en straffbar handling er hvitvasking i lovens forstand.⁴² Terskelen for når det foreligger «forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering» er dermed lav da det ikke kreves sannsynlighetsovervekt, men det må likevel foreligge noe mer enn en generell risiko.⁴³

---

³⁹ NOU 2016: 27 s. 116

⁴⁰ Prop. 40 L (2017–2018) s. 178

⁴¹ NOU 2016: 27 s. 225

⁴² NOU 2016: 27 s. 225

⁴³ NOU 2016: 27 s. 114

Advokaters rapporteringsplikt gjelder kun i tilknytning til utføring av og bistand ved transaksjoner, jf. hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c. Det er dermed «forhold som gir grunnlag for mistanke om hvitvasking eller terrorfinansiering» i forbindelse med *transaksjoner* som advokater har rapporteringsplikt om, jf. hvitvaskingsloven § 26 første ledd.

For å illustrere et tilfelle hvor rapporteringsplikten gjør seg gjeldende for advokater kan det vises til et eksempel fra senioradvokat Kristine Frisvold Rørholt.⁴⁴ Det kan tenkes at en eiendom er pusset opp for svarte penger eller at det er brukt svart arbeid til oppussingen, og en advokat blir bedt om å bistå ved salg av eiendommen. Dersom eiendommen selges med verdiøkning som følge av oppussingen, hvitvaskes utbyttet av den straffbare handlingen.⁴⁵ Får advokaten mistanke om at klienten utnytter bistanden til å hvitvaske penger gjennom eiendomssalget og mistanken ikke avkrefte gjennom nærmere undersøkelser, vil advokaten ha rapporteringsplikt til Økokrim etter hvitvaskingsloven § 26 første ledd.

Rapporten om hvitvasking eller terrorfinansiering skal sendes til Økokrim og den skal inneholde opplysninger om «de forhold som har medført mistanke».⁴⁶ Hvilke konkrete opplysninger som skal oppgis i rapporten fremgår av forarbeidene.⁴⁷

Et underordnet spørsmål er hvorvidt advokaten har plikt til å rapportere om at advokaten selv har skyld i hvitvasking dersom vedkommende blir oppmerksom på dette i etterkant av en transaksjon. Spørsmålet er behandlet av Rui i juridisk litteratur, og han påpeker at dette ikke er en urealistisk situasjon på grunn av «det lave skyldkravet i straffeloven 1902 § 317» om hvitvasking.⁴⁸ Ifølge Rui har ikke advokaten en plikt til å rapportere seg selv. Selvinkrimineringsvernet etter EMK artikkel 6 nr. 1 gir advokaten rett til å forholde seg taus.⁴⁹ Dette er et interessant spørsmål som er verdt å fremheve, men det behandles ikke nærmere på grunn av for få rettskilder.

---

⁴⁴ Henrik Pryser Libell, «Lynkurs: Hva er nytt i ny hvitvaskingslov – for advokater», *Juridika Innsikt*, 24. april 2020, (<https://juridika.no/innsikt/lynkurs-hva-er-nytt-i-ny-hvitvaskingslov-for-advokater>)

⁴⁵ Henrik Pryser Libell, «Lynkurs: Hva er nytt i ny hvitvaskingslov – for advokater», *Juridika Innsikt*, 24. april 2020, (<https://juridika.no/innsikt/lynkurs-hva-er-nytt-i-ny-hvitvaskingslov-for-advokater>)

⁴⁶ NOU 2016: 27 s. 225

⁴⁷ NOU 2016: 27 s. 225

⁴⁸ Rui (2012) s. 355–356

⁴⁹ Rui (2012) s. 356–358

3 Unntaket fra rapporteringsplikten

3.1 «fastslår en klients rettsstilling»

I relasjon til «advokater» og «andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp» gjelder det et særskilt unntak fra rapporteringsplikten som fremgår av hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd:

«Advokater og andre som ervervsmessig eller stadig yter selvstendig rettshjelp, skal ikke oversende opplysninger som de mottar fra eller innhenter om klienten når de fastslår en klients rettsstilling eller bistår en klient i forbindelse med rettergang.» (min understreking)

Det angis to alternative vilkår, hvorav ett må være oppfylt, for at unntaket fra rapporteringsplikten kommer til anvendelse. Det kan gjøres unntak dersom advokaten enten «fastslår en klients rettsstilling» eller «bistår en klient i forbindelse med rettergang».

Unntaksbestemmelsen må leses i lys av anvendelsesområdet for advokater, og vil kun ha betydning i de tilfeller hvor advokater utfører transaksjoner eller bistår i forbindelse med bestemte transaksjoner.

Unntaket innebærer at dersom advokaten «fastslår en klients rettsstilling» eller «bistår en klient i forbindelse med rettergang», så skal ikke advokaten rapportere til Økokrim hvis det i forbindelse med slik advokatvirksomhet fremkommer opplysninger som tilsier at advokatbistanden utnyttes til hvitvasking eller terrorfinansiering. I tråd med oppgavens avgrensning behandles kun det alternative vilkåret «fastslår en klients rettsstilling».

Bakgrunnen for at advokater er tilkjent et særskilt unntak fra rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd er «det særlige forholdet mellom advokat og klient».⁵⁰ Det er «for å ivareta retten til konfidensiell rettslig rådgivning» at advokater er unntatt rapporteringsplikt «om opplysninger som de mottar eller innhenter om klienter når de vurderer klientens rettsstilling, eller om forhold de har fått kjennskap til før, under eller etter en rettssak».⁵¹ Formålet med unntaket er dermed å beskytte advokatens taushetsplikt.

---

⁵⁰ NOU 2016: 27 s. 116, jf. Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 58

⁵¹ NOU 2016: 27 s. 119

Spørsmålet blir når en advokat «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. En naturlig språklig forståelse av «fastslår en klients rettsstilling» tilsier at det foretas rettslige vurderinger av hvilke rettigheter eller plikter en klient har. Innledningsvis i NOU 2016: 27 fremgår det at «[u]tvalget foreslår å videreføre unntaket fra rapporteringsplikt for advokater med enkelte språklige endringer, se lovforslaget § 21 annet ledd. Endringen er ikke ment å innebære noen realitetsendring».⁵² Det følger av lovforslaget § 21 annet ledd at «[b]estemmelsen viderefører i hovedsak gjeldende hvitvaskingslov § 18».⁵³

Hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd er dermed en videreføring av hvitvaskingslov 2009 § 18 annet ledd. Hvitvaskingsloven 2009 § 18 bygger igjen på hvitvaskingsloven 2003 §§ 7 og 12.⁵⁴ Dette gir inntrykk av at tolkningen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» som fremgår av ot.prop. nr. 72 (2002-2003) tilknyttet hvitvaskingsloven 2003 § 12 fortsatt er relevant.⁵⁵ Imidlertid er det i tillegg gitt en tolkning av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» i selve NOU 2016: 27.⁵⁶

Det er dermed to forskjellige forarbeider som er relevante i forbindelse med tolkningen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling». I det følgende skal både ot.prop. nr. 72 (2002-2003) tilknyttet hvitvaskingsloven 2003 og NOU 2016: 27 tilknyttet gjeldende hvitvaskingslov behandles. Spørsmålet er hvordan «fastslår en klients rettsstilling» er tolket i henholdsvis ot.prop. nr. 72 (2002-2003) og NOU 2016: 27.

3.2 Forarbeider

3.2.1 Proposisjonen fra 2003

Innledningsvis uttaler departementet at det sentrale innholdet i vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» er advokaters arbeid med å fortolke rettsregler og subsumsjon.⁵⁷ Departementet vurderte om «fastslår en klients rettsstilling» skulle knyttes til uttrykket «rettshjelpvirksomhet» i domstolloven § 218 som angir det såkalte advokatmonopolet. På grunn av at «rettshjelpvirksomhet» skal tolkes vidt ifølge forarbeidene, slik at blant annet

---

⁵² Prop. 40 L (2017–2018) s. 178, jf. NOU 2016: 27 s. 116

⁵³ NOU 2016: 27 s. 225

⁵⁴ Ot.prp. nr. 3 (2008–2009) s. 98

⁵⁵ Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 58–59

⁵⁶ NOU 2016: 27 s. 118–119

⁵⁷ Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 59

utferdigelse av kontrakter omfattes, kom departementet frem til at «fastslår en klients rettsstilling» ikke skulle knyttes til det uttrykket.⁵⁸ Unntaket «fastslår en klients rettsstilling» skal heller tolkes i tråd med hensynet bak unntaket, som er det særlige forholdet mellom advokat og klient. Advokatens arbeid *utover* fortolkning av gjeldende rett eller subsumsjon, er *ikke* omfattet av vilkåret uansett om det er omfattet av «rettshjelpvirksomhet» etter domstoloven § 218.⁵⁹

Ifølge departementet har advokater dermed ikke rapporteringsplikt om opplysninger de mottar eller innhenter «gjennom arbeidet med å fastslå klientens rettsstilling [...], når forholdet har direkte tilknytning til rettstvisten».⁶⁰ Det er kun opplysninger som er *direkte tilknyttet* det å fastslå en klients rettsstilling som er unntatt rapporteringsplikt.

Når det gjelder situasjonen hvor advokater yter tjenester som både faller innenfor og utenfor vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» uttalte departementet at:

«Advokater vil da ha rapporteringsplikt om mistenkelige transaksjoner de er blitt kjent med i tilknytning til ytelse av tjenester som faller utenfor unntaket, uavhengig av om slike tjenester utgjør den vesentligste oppdragsmengde i forhold til den aktuelle klient eller ikke. Den nærmere avgrensning av unntaket vil trolig reise en rekke tolkningsspørsmål. Disse må finne sin løsning i praksis basert på ovennevnte tolkningsprinsipper, [...]»⁶¹
(min understreking)

Departementet la her til grunn at det skal skilles på tjenestene som ytes i ett og samme advokatoppdrag. Det skal rapporteres om mistenkelige forhold tilknyttet oppgaver som er underlagt rapporteringsplikt, selv om de inngår i et advokatoppdrag hvor det også blir utført oppgaver som er unntatt rapporteringsplikt. Avgrensningsspørsmål skal løses på bakgrunn av de hensyn som unntaket fra rapporteringsplikten skal ivareta.

Hvitvaskingslov 2003 ble senere gjenstand for endringer, og hvitvaskingslov 2009 ble vedtatt. Rapporteringsplikten og unntaket fra denne er angitt i hvitvaskingslov 2009 § 18 første og annet ledd. I de tilhørende forarbeidene er det kun uttalt at «§18 er i det vesentlige en videreføring av tidligere hvitvaskingslov §§ 7 annet ledd og 12» uten ytterligere

---

⁵⁸ Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 59

⁵⁹ Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 59

⁶⁰ Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 59

⁶¹ Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) s. 59

presiseringer.⁶² Uttalelsene i proposisjonen fra 2003 angående unntakets innhold og rekkevidde var dermed også relevant ved tolkningen av hvitvaskingsloven 2009 § 18.

3.2.2 Lovutkastet fra 2016

Når det gjelder forarbeidene tilknyttet hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd så sluttet departementet seg til lovutvalgets vurderinger, slik at det er NOU 2016: 27 som gir uttrykk for hvordan bestemmelsen skal forstås.⁶³ Lovutvalget uttalte innledningsvis at «de hensyn som begrunner at advokater har rapporteringsplikt må veies opp mot hensynet til retten til konfidensiell rettslig rådgivning etter EMK artikkel 8».⁶⁴ Det er dermed disse hensynene som står mot hverandre når det gjelder tolkingen av unntaket fra rapporteringsplikten.

Videre foretar lovutvalget en gjennomgang av avgjørelsen *Michaud v. France* fra EMD i 2012. Det fremgår av *Michaud v. France* at det er to konkrete forhold som er avgjørende for at advokatens rapporteringsplikt er i samsvar med EMK artikkel 8. Det er at rapporteringsplikten er klart begrenset og at rapporteringen gjennomgår en «filtreringsmekanisme».⁶⁵

Angående det første forholdet, at rapporteringsplikten er klart begrenset, la EMD vekt på at rapporteringsplikten kun gjelder advokater når de utfører klart definerte oppgaver i forbindelse med transaksjoner. Dette er arbeidsoppgaver som også andre rapporteringspliktige profesjoner utfører. Lovutvalget uttalte at omgåelseshensyn taler for at advokater ikke skal behandles annerledes enn andre profesjoner når det utføres samme type oppgaver.⁶⁶ Når det gjelder rettslig rådgivning eller bistand ved rettergang, er advokater unntatt rapporteringsplikt av hensyn til å beskytte konfidensialiteten mellom advokat og klient.⁶⁷

Ifølge lovutvalget må denne sontringen mellom arbeidsoppgaver som også andre profesjoner utfører og arbeidsoppgaver som er typisk advokatvirksomhet legges til grunn ved tolkningen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling».⁶⁸ Det er kun de tilfeller hvor advokaten gir rettslig rådgivning og ivaretar klientens rettigheter, som er beskyttelsesverdige. Advokatens

---

⁶² Ot.prp. nr. 3 (2008–2009) s. 122

⁶³ Prop. 40 L (2017–2018) s. 108

⁶⁴ NOU 2016: 27 s. 116

⁶⁵ NOU 2016: 27 s. 118

⁶⁶ NOU 2016: 27 s. 118

⁶⁷ NOU 2016: 27 s. 118

⁶⁸ NOU 2016: 27 s. 118

arbeid som følger av hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c eller som gjennomføres etter instruks fra klient, er *ikke* selvstendig rådgivningsarbeid.⁶⁹

Hvorvidt en advokat utøver selvstendig rettslig rådgivning eller gjennomfører arbeid etter instruks fra klient beror på en konkret vurdering. Det er listet opp en rekke momenter i lovutkastet som er relevante ved vurderingen, som blant annet i hvilken grad klienten legger føringer for oppdraget eller hvorvidt oppdraget reiser rettslige problemstillinger.⁷⁰

Lovutvalget påpeker at denne formålsrettede vurderingen «i stor grad er sammenfallende med den tilsvarende formålsbestemte tolkningen av straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 om hva som omfattes av bevisforbudet i forbindelse med en rettssak».⁷¹

I tilfellet hvor et advokatoppdrag omfatter oppgaver som både faller innenfor og utenfor vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» la lovutvalget til grunn at:

«Dersom oppdraget anses som rettslig rådgivning, medfører den formålsbestemte tolkingen og hensynet til ikke å uthule konfidensialiteten at all bistand som gjennomføres som ledd i oppdraget, herunder eksempelvis transaksjoner, omfattes av unntaket fra rapporteringsplikt.»⁷² (min understreking)

Det fremgår av det siterte at det ikke skal skilles mellom de ulike deler av et advokatoppdrag. Mistenkelige forhold tilknyttet oppgaver som er underlagt rapporteringsplikt skal *ikke* rapporteres til Økokrim dersom advokaten *i tillegg* utfører oppgaver som er unntatt rapporteringsplikt i ett og samme advokatoppdrag. Begrunnelsen for dette er at hensynet til konfidensialitet mellom advokat og klient skal beskyttes, og den formålsbestemte tolkningen som sammenfaller med straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 tilsier en slik tolkning.⁷³

3.2.3 Delkonklusjon

Etter proposisjonen fra 2003 skal unntaket «fastslår en klients rettsstilling» kun omfatte en advokats *fortolkning av gjeldende rett og subsumsjon*. Dersom et advokatoppdrag omfatter både rapporteringspliktige oppgaver og oppgaver som er unntatt rapporteringsplikt, så foreligger det fortsatt rapporteringsplikt om mistenkelige forhold tilknyttet

---

⁶⁹ NOU 2016: 27 s. 118

⁷⁰ NOU 2016: 27 s. 118

⁷¹ NOU 2016: 27 s. 119

⁷² NOU 2016: 27 s. 118–119

⁷³ Se senere punkt 4.4.4

rapporteringspliktige oppgaver. Det må skilles på de ulike oppgavene innad i et advokatoppdrag. Etter lovutkastet fra 2016 derimot, omfatter vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» *all selvstendig rettslig rådgivning*. Dersom et advokatoppdrag omfatter både rapporteringspliktige oppgaver og oppgaver som er unntatt rapporteringsplikt, så vil hele advokatoppdraget være unntatt rapporteringsplikt.

Dermed er tolkningene av unntaket «fastslår en klients rettsstilling» som fremgår av forarbeidene *uforenlige*. Unntaket «fastslår en klients rettsstilling» tillegges ulikt innhold og følgelig får unntaket ulik rekkevidde alt ettersom hvilke forarbeider som legges til grunn. Hvordan de ulike tolkningene av «fastslår en klients rettsstilling» etter proposisjonen fra 2003 og lovutkastet fra 2016 vil materialisere seg i praksis kan illustreres med to eksempler.

Det første eksempelet er tilfellet hvor en advokat bistår ved salget av en klients virksomhet. Dette er en transaksjon hvor advokaten i utgangspunktet er underlagt rapporteringsplikt, jf. hvitvaskingsloven § 26 første ledd, jf. § 4 annet ledd bokstav c nr. 1. Som ledd i salget av virksomheten utformer advokaten endelig kontrakt som skal signeres av kjøper og selger. Slik kontraktsutforming bygger på selvstendige juridiske vurderinger fra advokaten, så lenge det ikke er tale om en standardkontrakt. Ifølge fortolkningen etter proposisjonen fra 2003 omfattes ikke kontraktsutforming av «fastslår en klients rettsstilling». Advokatoppdraget er dermed i sin helhet underlagt rapporteringsplikt. Derimot er kontraktsutforming omfattet av «fastslår en klients rettsstilling» etter fortolkningen som fremgår av lovutkastet fra 2016. Dette medfører at advokatoppdraget i sin helhet er unntatt rapporteringsplikt, da oppdraget omfatter både rettslige vurderinger og bistand ved transaksjon.

Det andre eksempelet er tilfellet hvor en advokat blir spurt av sin klient om hvorvidt vedkommende burde opprette et nytt firma som aksjeselskap eller enkeltmannsforetak. Etter en gjennomgang av firmaet foreslår advokaten at det registreres som et aksjeselskap. Dette innebærer en fortolkning av gjeldende rett og rettslig rådgivning som omfattes av unntaket «fastslår en klients rettsstilling» ifølge begge forarbeidene. Klienten ber deretter advokaten om å gjennomføre registreringen av aksjeselskapet og overfører aksjekapitalen på 30 000 kroner til advokatens klientkonto. Dette er en transaksjon som er underlagt rapporteringsplikt dersom det foreligger mistenkelige forhold, jf. hvitvaskingsloven § 26 første ledd, jf. § 4 annet ledd bokstav c nr. 4.

Advokaten oppdager at overføringen kommer fra en bankkonto på Caymanøyene. På bakgrunn av dette mistenker advokaten at pengene stammer fra en straffbar handling og denne mistanken blir ikke avkreftet gjennom nærmere undersøkelser, jf. hvitvaskingsloven § 25 første ledd. Hovedregelen er at det skal rapporteres om disse opplysningene tilknyttet transaksjonen, jf. hvitvaskingsloven § 26 første ledd. Ifølge proposisjonen fra 2003 skal det rapporteres om denne opplysningen, selv om advokaten også har fortolket gjeldende rett gjennom valg av selskapsform i forbindelse med transaksjonen. Det må skilles på de ulike delene av advokatoppdraget. Ifølge lovutkastet fra 2016 derimot, skal det ikke rapporteres om at overføringen stammer fra en bankkonto på Caymanøyene, nettopp fordi advokaten bistod med rettslig rådgivning gjennom valg av selskapsform i forbindelse med transaksjonen. Advokatoppdraget i sin helhet er da unntatt rapporteringsplikt.

På grunn av at forarbeidene er uklare skal øvrige relevante rettskilder drøftes med formål om å avklare hvordan vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes, og dermed hvilken rekkevidde unntaket fra rapporteringsplikten for advokater har. Problemstillingen i det følgende er hvordan vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes.

4 Rekkevidden av unntaket

4.1 EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv

Spørsmålet er hvorvidt direktivet gir tolkningsbidrag til forståelsen av unntaket «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

Når det gjelder tolkningen av EU-direktiv, er det en målsetting om like tolkningsresultater innenfor EØS-retten. Dette oppnås bare dersom EU-domstolen anses som ledende prejudikatdomstol innenfor EØS. Direktiver som er EØS-relevante, skal tolkes etter de samme tolkningsprinsipper som EU-domstolen benytter.⁷⁴ Ordlyden har i utgangspunktet stor betydning, men som følge av knapp og uklar ordlyd kan den likevel få begrenset vekt.⁷⁵ Formålet kan dermed få stor betydning. Formålet er det som kan utledes av fortalen, system og kontekst.⁷⁶ Rettspraksis fra EU-domstolen er også relevant.⁷⁷

Anvendelsesområdet for advokater som følger av hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c gjennomfører artikkel 2 nr. 3 i direktivet. Bestemmelsene i hvitvaskingsloven og direktivet er sammenfallende, og advokater er omfattet av direktivet når det gjelder utføring av transaksjoner eller bistand i forbindelse med bestemte transaksjoner.⁷⁸ Bakgrunnen for at advokater er underlagt rapporteringsplikt etter direktivet er beskrevet slik i direktivets fortale:

«Legal professionals, as defined by the Member States, should be subject to this Directive when participating in financial or corporate transactions, including when providing tax advice, where there is the greatest risk of the services of those legal professionals being misused for the purpose of laundering the proceeds of criminal activity or for the purpose of terrorist financing.»⁷⁹

Advokater skal være underlagt direktivet ved utføring av eller bistand ved transaksjoner fordi det er her den største risikoen ligger for å bli misbrukt som ledd i hvitvasking. Dessuten påpekes det videre i direktivets fortale at «directly comparable services should be treated in the same manner when provided by any of the professionals covered by this directive».⁸⁰

---

⁷⁴ Arnesen og Stenvik (2015) s. 27

⁷⁵ Arnesen og Stenvik (2015) s. 31

⁷⁶ Arnesen og Stenvik (2015) s. 35–36

⁷⁷ Arnesen og Stenvik (2015) s. 37

⁷⁸ Direktiv 2015/849 om hvitvasking artikkel 2

⁷⁹ Direktiv 2015/849 om hvitvasking fortalen (avsnitt 9)

⁸⁰ Direktiv 2015/849 om hvitvasking fortalen (avsnitt 10)

Advokater skal behandles likt som andre profesjoner all den tid det utføres de samme typer tjenester for klienter. Dette er av hensyn til å ikke uthule formålet med direktivet som er å avdekke tilfeller hvor profesjoner blir misbrukt som ledd i hvitvasking eller terrorfinansiering.⁸¹ Advokater er dermed omfattet av direktivet på grunn av systemhensyn, og kun for bestemte deler av virksomheten som er lik de øvrige rapporteringspliktiges virksomhet.

Hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd om det særskilte unntaket fra rapporteringsplikten for advokater gjennomfører artikkel 34 nr. 2 i direktivet:

«Member States shall not apply the obligations laid down in Article 33(1) to notaries, other independent legal professionals, auditors, external accountants and tax advisors only to the strict extent that such exemption relates to information that they receive from, or obtain on, one of their clients, in the course of ascertaining the legal position of their client, or performing their task of defending or representing that client in, or concerning, judicial proceedings, including providing advice on instituting or avoiding such proceedings, whether such information is received or obtained before, during or after such proceedings.» (min understrekning)

Advokater er unntatt rapporteringsplikt i tilfellene hvor de utfører oppgaver som «ascertaining the legal position of their client» eller «defending or representing that client in, or concerning, judicial proceedings». Spørsmålet blir hvordan «ascertaining the legal position of their client» skal tolkes etter direktivet. En naturlig språkforståelse av «ascertaining the legal position of their client» tilsier at en klient får fastslått sine rettigheter eller plikter av en advokat. Ordlyden i hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd er en kodifikasjon av dette vilkåret.

Etter direktivet artikkel 34 nr. 2 er advokater unntatt rapporteringsplikt «only to the strict extent that such exemption relates to information [...]» som er mottatt i forbindelse med «ascertaining the legal position of their client» eller ved «defending or representing that client in, or concerning, judicial proceedings». Ordlyden av «only to the strict extent» tilsier at det er utelukkende de skisserte tilfeller som er unntatt rapporteringsplikt, og unntaket strekker seg ikke utover disse tilfellene. Dette uttrykket er imidlertid nytt i EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv. Hva formuleringen «only to the strict extent» nærmere innebærer er ikke avklart i verken fortalet eller rettspraksis fra EU-domstolen.

---

⁸¹ Direktiv 2015/849 om hvitvasking artikkel 1

Bakgrunnen for det særskilte unntaket fra rapporteringsplikten for advokater er beskrevet i direktivets fortale:

«Directly comparable services should be treated in the same manner when provided by any of the professionals covered by this Directive. In order to ensure respect for the rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights of the European Union (the 'Charter'), in the case of auditors, external accountants and tax advisors, who, in some Member States, are entitled to defend or represent a client in the context of judicial proceedings or to ascertain a client's legal position, the information they obtain in the performance of those tasks should not be subject to the reporting obligations laid down in this Directive.»⁸² (min understrekning)

Det fremgår av det siterte at revisorer, eksterne regnskapsførere og skatterådgivere, som i noen medlemsland også utfører oppgaver som «ascertaining the legal position of their client» eller «defending or representing that client in, or concerning, judicial proceedings», burde være omfattet av det samme unntaket fra rapporteringsplikten som advokater. Dermed ivaretas «the rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights of the European Union ('Charter')».⁸³ Det er for å forhindre at dette formålet uthules at revisorer, eksterne regnskapsførere og skatterådgivere burde omfattes av unntaket fra rapporteringsplikten i tillegg til advokater. Dette tilsier at formålet bak unntaket fra rapporteringsplikten er rettighetene etter charteret, også når det gjelder advokater som unntaket i utgangspunktet gjelder for.

Formålet om å «ensure respect for the rights guaranteed by the Charter of Fundamental Rights of the European Union» sikter tilsynelatende til retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient (advokaters taushetsplikt) som er forankret i charteret artikkel 47 (2), 48 (2) og 7.⁸⁴ Charteret er rettslig bindende innen EU, og skal sikre at det blir tatt hensyn til de rettighetene og prinsippene som der er nedfelt ved tolkningen og anvendelsen av direktiver og forordninger.⁸⁵ Charteret artikkel 7 samsvarer med rettighetene etter EMK artikkel 8 som beskytter retten til privat- og familieliv, hjem og korrespondanse.⁸⁶ Det følger

---

⁸² Direktiv 2015/849 om hvitvasking fortalen (avsnitt 10)

⁸³ Direktiv 2015/849 om hvitvasking fortalen (avsnitt 10)

⁸⁴ The Charter of Fundamental Rights of the European Union av 7. juni 2016, 2016/C 202/02 (http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj)

⁸⁵ Christoffersen mfl. (2018) s. 31

⁸⁶ European Union Agency for Fundamental Rights, «Explanations to the Charter of Fundamental Rights of the European Union» article 7 (<https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/7-respect-private-and-family-life>) (lest 14. mai 2020)

av Michaud v. France at retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient er vernet av EMK artikkel 8:

«The result is that while Article 8 protects the confidentiality of all “correspondence” between individuals, it affords strengthened protection to exchanges between lawyers and their clients. [...] This additional protection conferred by Article 8 on the confidentiality of lawyer-client relations, and the grounds on which it is based, lead the Court to find that, from this perspective, legal professional privilege, while primarily imposing certain obligations on lawyers, is specifically protected by that Article.»⁸⁷

Charteret artikkel 47 (2) og 48 (2) samsvarer med rettighetene etter EMK artikkel 6 som beskytter retten til en rettferdig rettergang.⁸⁸ Imidlertid behandles ikke EMK artikkel 6 nærmere i tråd med masteroppgavens avgrensning.

Ifølge direktivet er dermed formålet med unntaket fra rapporteringsplikten for advokater å beskytte retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient, som er forankret i både charteret artikkel 7 og EMK artikkel 8. Dette formålet skal ivaretas ved at advokater, og andre profesjoner som utøver tilsvarende virksomhet, er unntatt rapporteringsplikt når de utfører oppgaver som omfattes av vilkårene «ascertaining the legal position of their client» eller «defending or representing that client in, or concerning, judicial proceedings».

Videre fremgår det av direktivets fortale at unntaket fra rapporteringsplikten innebærer at:

«There should, however, be exemptions from any obligation to report information obtained before, during or after judicial proceedings, or in the course of ascertaining the legal position of a client. Therefore, legal advice should remain subject to the obligation of professional secrecy, except where the legal professional is taking part in money laundering or terrorist financing, the legal advice is provided for the purposes of money laundering or terrorist financing, or the legal professional knows that the client is seeking legal advice for the purposes of money laundering or terrorist financing.»⁸⁹ (min understrekning)

De alternative unntakene fra rapporteringsplikten «ascertaining the legal position of their client» og «defending or representing that client in, or concerning, judicial proceedings» tilsier at *rettslig rådgivning* fortsatt skal være underlagt advokaters taushetsplikt. Dette gjelder med mindre advokaten selv deltar i hvitvasking eller terrorfinansiering, advokatbistand gis

---

⁸⁷ Michaud v. France [J] no. 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311 (avsnitt 118–119)

⁸⁸ European Union Agency for Fundamental Rights, «Explanations to the Charter of Fundamental Rights of the European Union» article 47 (<https://fra.europa.eu/en/eu-charter/article/47-right-effective-remedy-and-fair-trial>) (lest 14. mai 2020)

⁸⁹ Direktiv 2015/849 om hvitvasking fortalen (avsnitt 9)

med formål om å gjennomføre hvitvasking eller terrorfinansiering eller advokaten vet at klienten søker juridisk bistand for å gjennomføre hvitvasking eller terrorfinansiering. Rettslig rådgivning *i sin helhet* skal dermed være unntatt rapporteringsplikt for å ivareta advokaters taushetsplikt, med mindre advokaten forsettlig medvirker til hvitvasking eller terrorfinansiering. Det ovenfor siterte gir dermed uttrykk for en *vid tolkning* av unntaket fra rapporteringsplikten for advokater.

Videre foreligger det en uttalelse fra Generaladvokat Poiares Maduro om hvordan vilkåret «ascertaining the legal position of their client» burde tolkes i hans forslag til avgjørelse i sak C-305/05 (Advokatforeningssaken).⁹⁰ Spørsmålet er om denne uttalelsen gir ytterligere tolkningsbidrag til forståelsen av vilkåret «ascertaining the legal position of their client» etter direktivet artikkel 34 nr. 2. Generaladvokatens uttalelse knytter seg til direktiv 91/308/EEC (EUs første hvitvaskingsdirektiv) artikkel 6 nr. 3, men vilkårets ordlyd er lik EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv artikkel 34 nr. 2 slik at jeg anser uttalelsen for å fortsatt være relevant. Denne delen av uttalelsen fra Generaladvokaten ble imidlertid ikke tatt stilling til av EU-domstolen i selve Advokatforeningssaken, da det ikke var nødvendig for resultatet i saken.⁹¹ Høyesterett har henvist til Generaladvokatens argumentasjon ved tolkningen av EU-direktiv i flere avgjørelser.⁹² Det følger derimot av juridisk litteratur at Generaladvokatens argumentasjon skal anvendes med forsiktighet utenfor de tilfeller hvor EU-domstolen uttrykkelig har sluttet seg til argumentasjonen.⁹³ Generaladvokatens uttalelse er ikke en selvstendig rettskilde.⁹⁴ Likevel kan uttalelsen i det minste være relevant i den forstand at den viser hvordan andre har vurdert vilkåret «ascertaining the legal position for their client».

Generaladvokaten legger innledningsvis til grunn, etter en gjennomgang av rettspraksis fra EMK, at advokatens taushetsplikt er beskyttet av charteret.⁹⁵ Videre påpekes det at hensynet bak advokatens taushetsplikt er «the basic need of a man in a civilised society to be able to turn to his lawyer for advice and help, and if proceedings begin, for representation».⁹⁶ Dette

---

⁹⁰ Ordre des barreaux francophones et germanophone, Ordre Français des avocats du barreau de Bruxelles, Ordre des barreaux flamands, Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles v. Conseil des ministres, delivered on 14 December 2006, Case C-305/05, EU:C:2006:788, Opinion of Advocate General Poiares (Opinion of Advocate General Poiares)

⁹¹ Ordre des barreaux francophones et germanophone and others v. Conseil des ministres, Judgement of the Court, 26th of June 2007, Case C-305/05, EU:C:2007:383 (Advokatforeningssaken) (avsnitt 19)

⁹² Rt. 2005 s. 1365 P (Finanger 2); Rt. 2012 s. 219 A; Rt. 2012 s. 1556 A

⁹³ Fredriksen og Mathisen (2019) s. 415

⁹⁴ Fredriksen og Mathisen (2019) s. 415

⁹⁵ Opinion of Advocate General Poiares (avsnitt 42)

⁹⁶ Opinion of Advocate General Poiares (avsnitt 60)

hensynet innebærer at «the tasks of legal representation, defence, assistance and advice» er beskyttet av advokatens taushetsplikt.⁹⁷ Følgelig kan ikke advokaten pålegges rapporteringsplikt i forbindelse med slike oppgaver.⁹⁸ Etter en analyse av «ascertaining the legal position for their client» mener Generaladvokaten at unntaket skal tolkes slik:

«[...] excluding any obligation to inform in the context of lawyers' activities of representation and providing legal advice. It will, in particular, be necessary to exempt from such obligation the advice given in order to help the client organise his activities 'in compliance with the law'.»⁹⁹

Generaladvokaten gir dermed uttrykk for at «ascertaining the legal position for their client» omfatter de tilfellene hvor advokaten gir rettslig rådgivning, og spesielt tilfellene hvor advokaten bistår klienten med å organisere sin virksomhet i tråd med regelverket.

Direktivets ordlyd og fortale tilsier at «ascertaining the legal position of their client» skal tolkes vidt slik at all rettslig rådgivning er unntatt rapporteringsplikt. Dermed beskyttes retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient. Generaladvokat Poiares Maduro er av samme oppfatning. Advokater skal kun være pålagt rapporteringsplikt i forbindelse med utføring av og bistand ved transaksjoner, all den tid det ikke griper inn i rettslig rådgivning. Dermed taler direktivet for at vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes slik at all selvstendig rettslig rådgivning er unntatt rapporteringsplikt.

4.2 EMK artikkel 8

Michaud v. France fra EMD er en sentral avgjørelse i relasjon til unntaket fra rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.¹⁰⁰ Denne er allerede kort nevnt under punkt 3.2.2. Her foretas en nærmere drøftelse av EMDs uttalelser og hvordan disse har betydning for unntaket fra rapporteringsplikten for advokater.

Saken ble reist for domstolen av en fransk advokat ved navn Mr. Favreau. Han anførte blant annet at advokaters rapporteringsplikt i henhold til fransk lovgivning, som implementerer EUs

---

⁹⁷ Opinion of Advocate General Poiares (avsnitt 62)

⁹⁸ Opinion of Advocate General Poiares (avsnitt 62)

⁹⁹ Opinion of Advocate General Poiares (avsnitt 73)

¹⁰⁰ Michaud v. France [J], no. 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311

fjerde hvitvaskingsdirektiv, utgjorde et urettmessig inngrep i EMK artikkel 8.¹⁰¹ Retten la til grunn innledningsvis at «while Article 8 protects the confidentiality of all “correspondence” between individuals, it affords strengthened protection to exchanges between lawyers and their clients».¹⁰² Retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient er dermed beskyttet av EMK artikkel 8. Deretter redegjorde retten for de kumulative vilkårene som må være oppfylt for å gjøre inngrep i denne beskyttede rettigheten. Vilråene følger av EMK artikkel 8 nr. 2 som angir at inngrepet må være forankret i nasjonal lovgivning, ha et legitimt formål og være proporsjonalt med det formålet som ønskes oppnådd.¹⁰³

Retten la fort til grunn at de to første vilkårene var oppfylt, da rapporteringsplikten er forankret i fransk nasjonal lovgivning og formålet om å forhindre straffbare forhold er legitimt.¹⁰⁴ Når det gjaldt proporsjonalitetstesten uttalte retten at det er to forhold som gjør at inngrepet er proporsjonalt med formålet.¹⁰⁵ Det første forholdet var at det er klart definert hvilke oppgaver som er underlagt rapporteringsplikt for advokater. Dette er oppgaver tilknyttet utføring av og bistand ved transaksjoner.¹⁰⁶ Advokaters rapporteringsplikt er kun tilknyttet oppgaver «which are similar to those performed by the other professions subjected to the same obligation, and not the role they play in defending their clients».¹⁰⁷ I tillegg er advokater unntatt rapporteringsplikt i tilfeller hvor de bistår ved rettergang eller gir rettslig rådgivning.¹⁰⁸ Dermed berører ikke rapporteringsplikten «the very essence of the lawyer’s defense role which, as stated earlier, forms the very basis of legal professional privilege».¹⁰⁹

Det andre forholdet, som gjorde at inngrepet var proporsjonalt, var at rapporten ikke skal sendes direkte til myndighetene, men til den franske advokatforeningen. Dette er en prosessuell rettssikkerhetsgaranti som skal sikre at det foreligger rettslig grunnlag for å rapportere om det aktuelle forholdet, og dermed forhindre at advokatens taushetsplikt eventuelt blir brutt.¹¹⁰

---

¹⁰¹ Michaud v. France (avsnitt 60)

¹⁰² Michaud v. France (avsnitt 118)

¹⁰³ Michaud v. France (avsnitt 120)

¹⁰⁴ Michaud v. France (avsnitt 120)

¹⁰⁵ Michaud v. France (avsnitt 126)

¹⁰⁶ Michaud v. France (avsnitt 127)

¹⁰⁷ Michaud v. France (avsnitt 127)

¹⁰⁸ Michaud v. France (avsnitt 127)

¹⁰⁹ Michaud v. France (avsnitt 128)

¹¹⁰ Michaud v. France (avsnitt 129)

Retten konkluderte med at advokaters rapporteringsplikt i henhold til den franske hvitvaskingsloven utgjorde et lovlig inngrep i retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient etter EMK artikkel 8 nr. 2, jf. nr. 1.

For å oppsummere så stadfester *Michaud v. France* at retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient er vernet av EMK artikkel 8. Advokater kan pålegges rapporteringsplikt uten at det er i strid med EMK artikkel 8 forutsatt at rapporteringsplikten kun gjelder i tilknytning til klart definerte oppgaver som også andre profesjoner utfører. I tillegg skal eventuelle rapporteringer først sendes til et selvstendig organ, som den franske advokatforeningen, for å kontrollere at det er rettslig grunnlag for å rapportere.

Spørsmålet blir hvorvidt *Michaud v. France* gir tolkningsbidrag til forståelsen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Retten uttalte at advokater kan være pålagt rapporteringsplikt i tilknytning til utføring av og bistand ved transaksjoner som er klart definert i lovgivningen. Dette er virksomhet som også andre profesjoner utfører. Hensynene bak retten til konfidensialitet mellom advokat og klient slår ikke inn ved slik advokatvirksomhet tilknyttet transaksjoner. Dette understrekes av at advokater skal være unntatt rapporteringsplikt når de bistår ved rettergang eller gir rettslig rådgivning, da dette er advokatvirksomhet hvor hensynene bak retten til konfidensialitet mellom advokat og klient gjør seg gjeldende.

Michaud v. France taler dermed for at vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes slik at retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient beskyttes. Advokater skal kun være underlagt rapporteringsplikt i forbindelse med oppgaver som også andre profesjoner utfører, da hensynene bak advokatens taushetsplikt ikke slår inn ved slik advokatvirksomhet.

4.3 Grunnloven § 102

Retten til konfidensialitet mellom advokat og klient nyter det samme sterke vernet etter Grunnloven § 102 som etter EMK artikkel 8.¹¹¹ Når det gjelder å gjøre inngrep i Grunnloven § 102, er det oppstilt klare skranker i rettspraksis fra Høyesterett i blant annet kjennelsen Rt. 2015 s. 81 A (Lime 1). Spørsmålet i saken var om politiet kunne gjennomgå materiale som

---

¹¹¹ Skoghøy (2017) s. 772

var innhentet ved kommunikasjonskontroll. Det forelå usikkerhet om hvorvidt materialet inneholdt samtaler mellom advokat og klient som falt innunder straffeprosessloven § 119.

Høyesterett uttalte innledningsvis at politiet ikke kan høre gjennom materiale som *klart* faller innunder straffeprosessloven § 119. Dette begrunnes med at «korrespondanse mellom advokat og klient nyter et særskilt vern» etter EMD sin dom *Michaud v. France*.¹¹² Videre fremhevet Høyesterett forarbeidene til straffeprosessloven § 119, hvor det ikke er oppstilt et generelt forbud mot gjennomhøring av materiale i de tilfeller hvor det er *usikkert* om materialet faller innunder straffeprosessloven § 119.¹¹³ Dermed var det rom for i lovgivningen å godta gjennomhøring av materialet med det formål å undersøke hvorvidt det falt innunder straffeprosessloven § 119. Likevel kom Høyesterett frem til at de «prinsipper som kan utledes av EMDs praksis» tilsier at en gjennomhøring av materiale, hvor det foreligger usikkerhet om hvorvidt materialet inneholder klientsamtaler, rammes av Grunnloven § 102 og EMK artikkel 8.¹¹⁴ Følgelig fikk ikke politiet lov til å gjennomgå materialet som var innhentet ved kommunikasjonskontroll.

Spørsmålet blir hvilken betydning Lime 1-kjennelsen har for tolkningen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Kjennelsen illustrerer at retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient etter Grunnloven § 102 nyter et sterkt vern. I tilfellet hvor det er usikkert om det overhodet er tale om et forhold som faller innunder straffeprosessloven § 119, anlegges en presumpsjon for at det *kan* være tale om slike opplysninger. Dermed skal ikke politiet kunne se igjennom materialet. Dette er av hensyn til å beskytte retten til konfidensialitet mellom advokat og klient. Disse betraktningene har Høyesterett fulgt opp i senere avgjørelser.¹¹⁵ Lime 1-kjennelsen gjelder et særskilt tilfelle om kommunikasjonskontroll. Likevel har hensynene som kjennelsen bygger på overføringsverdi til tolkningen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling». For å ivareta det sterke vernet av retten til konfidensialitet mellom advokat og klient, så tilsier kjennelsen at «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes vidt slik at vilkåret omfatter all selvstendig rettslig rådgivning.

---

¹¹² Lime 1 (avsnitt 23)

¹¹³ Lime 1 (avsnitt 26)

¹¹⁴ Lime 1 (avsnitt 27)

¹¹⁵ Rt. 2015 s. 1435 A (Lime 2) (avsnitt 49-51); Rt. 2015 s. 1456 A (Lime 3) (avsnitt 22–25)

4.4 Advokaters taushetsplikt

4.4.1 Relevans

Ifølge NOU 2016: 27 tilsier systemhensyn at rapporteringsplikten og taushetsplikten for advokater burde avgrenses likt:

«Bevisforbudet i straffeprosessloven § 119 regulerer advokaters taushetsplikt i forbindelse med en straffesak. Straffeprosessloven avveier her hensynet til et riktig resultat i en straffesak mot hensynet til vern av kommunikasjon mellom blant annet advokater og klienter. Ut fra sammenhengen i rettssystemet er det ikke naturlig at rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven gjør større inngrep i vernet av kommunikasjon mellom advokat og klient, enn det som kan gjøres i straffeprosessen.»¹¹⁶ (min understrekning)

På bakgrunn av dette er det nødvendig med en drøftelse av hensynene bak advokaters taushetsplikt sammenliknet med hensynene bak hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Spørsmålet er om unntaket fra advokaters rapporteringsplikt bygger på de samme hensynene som advokaters taushetsplikt.

Høyesterett gir en beskrivelse av hensynene bak advokaters taushetsplikt i HR-2018-104-A:

«Når vår rettsorden her lar taushetsplikten gå foran, og dermed gjør vidtrekkende innhugg i politiets mulighet for å få tilgang til materiale som opplagt ville være verdifullt for etterforskning og iretteføring av alvorlige straffbare forhold, er det først og fremst for å beskytte fortroligheten mellom advokat og klient, jf. Rt-2010-1638 avsnitt 33 og Rt-2014-297 avsnitt 18.»¹¹⁷

Hensynet til å beskytte fortroligheten mellom advokat og klient veies her opp mot hensynet til etterforskning og iretteføring av alvorlige straffbare forhold, hvor førstnevnte tillegges avgjørende vekt.

Formålet med hvitvaskingsloven er som tidligere nevnt å forebygge og avdekke hvitvasking og terrorfinansiering, jf. hvitvaskingsloven § 1. Det følger av forarbeidene at hensynet til å avdekke hvitvasking og terrorfinansiering må veies opp mot hensynet til retten til konfidensiell rettslig rådgivning etter EMK artikkel 8.¹¹⁸ På bakgrunn av denne avveiningen

---

¹¹⁶ NOU 2016: 27 s. 119

¹¹⁷ HR-2018-104-A (avsnitt 30)

¹¹⁸ NOU 2016: 27 s. 116

ble advokater tilkjent et særskilt unntak fra rapporteringsplikten. Høyesterett berørte problemstillingen i Rt. 2010 s. 1638 A og uttalte at:

«Til tross for at hensynet til effektivt å kunne bekjempe hvitvasking av utbytte av straffbare handlinger og finansiering av terrorisme ble ansett som tungtveiende, var det under lovforberedelsen allmenn enighet om at det måtte gjøres temmelig vidtgående unntak for advokater.»¹¹⁹

Både forarbeidene til hvitvaskingsloven og Høyesterett legger til grunn at hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd bygger på en avveining mellom hensynet til å avdekke hvitvasking og terrorfinansiering, og hensynet til konfidensiell rettslig rådgivning.

Hvitvasking og terrorfinansiering er to typer alvorlige straffbare forhold. Det er dermed *de samme hensynene*, hensynet til å avdekke straffbare forhold og hensynet til et riktig resultat i straffesaker mot hensynet til å ivareta retten til konfidensialitet mellom advokat og klient, som ligger til grunn for utformingen av både hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd og advokaters taushetsplikt. Dette tas til inntekt for at de rettslige rammene for advokaters taushetsplikt er relevante ved tolkningen av hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

I det følgende vil hjemmelsgrunnlaget for advokaters taushetsplikt, hensynet bak advokaters taushetsplikt og vilkåret «i anledning stillingen» drøftes. Det er disse delene av advokatens taushetsplikt som kan være relevante for tolkningen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

4.4.2 Hjemmelsgrunnlaget

Advokatens taushetsplikt er ikke uttrykkelig hjemlet i lovtekst, men det finnes utslag av plikten flere steder i lovgivningen. Straffansvaret etter straffeloven § 211 ved brudd på taushetsplikten for utvalgte yrkesgrupper forutsetter at det foreligger en taushetsplikt for advokater. Bestemmelsen viderefører lov 22. mai 1902 nr. 10 om straff (straffeloven 1902) § 144.¹²⁰ Det foreligger lite rettspraksis og juridisk litteratur i tilknytning til straffeloven § 211. Innholdet av taushetsplikten er i all hovedsak utviklet gjennom rettspraksis og juridisk litteratur i tilknytning til straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5. Høyesteretts kjæremålsutvalg uttalte i Rt. 2013 s. 92 U at straffeloven 1902 § 144 og straffeprosessloven §

---

¹¹⁹ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 40)

¹²⁰ Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) s. 407

119 «langt på vei må sies å speile hverandre».¹²¹ I tillegg er det i stor grad brukt de samme formuleringer i straffeloven § 211 som i straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5.¹²²

Advokaters taushetsplikt skal reguleres i ny advokatlov som det foreløpig kun er utarbeidet et lovutkast til.¹²³ Slike lovutkast bør i utgangspunktet anvendes med varsomhet, da det ikke er sikkert om fremtidig lov blir vedtatt i tråd med lovutkastet. Imidlertid anvendte Høyesterett uttalelser fra lovutkastet til ny advokatlov i HR-2018-104-A for å forankre hensynene bak advokaters taushetsplikt.¹²⁴ Lovutkastet til ny advokatlov er dermed en relevant rettskilde når det gjelder hensynene bak advokatens taushetsplikt. I tillegg fremgår det av lovutkastet at det «foreslår i hovedsak å videreføre dagens regler» om taushetsplikt for advokater.¹²⁵ Lovutkastet til ny advokatlov bygger dermed på gjeldende rett om advokaters taushetsplikt, og anses som en relevant rettskilde for innholdet av taushetsplikten.

Det følger, som tidligere nevnt, av *Michaud v. France* at retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient er beskyttet av EMK artikkel 8.¹²⁶ Det samme vernet følger også av Grunnloven § 102.¹²⁷

4.4.3 Hensynet bak taushetsplikten

Det er hensynet til klientens behov for å søke konfidensiell rettslig bistand som i hovedsak er begrunnelsen for advokatens taushetsplikt.¹²⁸ Advokatens plikt til å forholde seg taus og ikke videreformidle opplysninger om klienten er en forutsetning for å oppnå dette. Et fortrolig tillitsforhold mellom advokat og klient er dessuten en forutsetning for at advokaten skal motta alle relevante opplysninger fra klienten om den konkrete saken. Dette er nødvendig for at advokaten skal kunne danne seg et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere hvordan klientens interesser kan ivaretas på best mulig måte.¹²⁹

I tillegg til at taushetsplikten er forankret i hensynet til klienten, er det også forankret i hensynet til en velfungerende rettspleie.¹³⁰ Det fortrolige forholdet mellom advokat og klient

---

¹²¹ NOU 2015: 3 s. 193; Rt. 2013 s. 92 U (avsnitt 38)

¹²² Skoghøy (2017), s. 768

¹²³ NOU 2015: 3

¹²⁴ HR-2018-104-A (avsnitt 31)

¹²⁵ NOU 2015: 3 s. 24

¹²⁶ *Michaud v. France* (avsnitt 118)

¹²⁷ Skoghøy (2017) s. 772

¹²⁸ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 33)

¹²⁹ HR-2017-467-A (avsnitt 48); NOU 2015: 3 s. 190

¹³⁰ Reiss-Andersen (2010) s. 14

sikrer at advokaten kan gi god veiledning, og da eventuelt forhindre tvister for domstolene.¹³¹ Dersom saken likevel går til domstolen vil konfidensialiteten mellom advokat og klient, som bidrar til sakens fulle opplysning, bidra til materielt riktige avgjørelser.¹³²

Uten et fortrolighetsforhold mellom advokat og klient, kan det tenkes at personer med behov for juridisk bistand vegrer seg for å oppsøke en advokat.¹³³ Advokaten er en viktig aktør i samfunnet som gjennom god rettslig rådgivning bidrar til minnelige løsninger, slik at tvist i domstolen unngås. Advokatlovutvalget hevder at samfunnet dermed er tjent med at det eksisterer et fortrolighetsforhold mellom advokat og klient, da det kan bidra til å spare samfunnet for penger og ressurser.¹³⁴ Imidlertid kan juridisk bistand og rettslige prosesser være kostnadskrevenne, slik at dette ikke kan legges til grunn uten videre. Uansett er det trygt å si at fortrolighetsforholdet mellom advokat og klient er en viktig rettssikkerhetsgaranti.¹³⁵

4.4.4 Hvilke opplysninger er omfattet av taushetsplikten

Det tas utgangspunkt i vilkårene som følger av straffeloven § 211 ved redegjørelsen av innholdet i advokatens taushetsplikt.¹³⁶

Straffeloven § 211 lyder som følgende:

«Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes prester i Den norske kirke, prester eller forstandere i registrerte trossamfunn, advokater, forsvarere i straffesaker, meklingsmenn i ekteskapsaker, og disses hjelpere, som uberettiget røper hemmeligheter som er betrodd dem eller deres foresatte i anledning av stillingen eller oppdraget.»

Den hemmelighet som er betrodd advokaten må være gitt «i anledning av stillingen eller oppdraget» etter straffeloven § 211. En naturlig språkforståelse av «i anledning stillingen eller oppdraget» tilsier at opplysninger må være meddelt advokaten nettopp fordi vedkommende er advokat. Opplysninger som er meddelt advokaten i egenskap av privatperson eller som yrkesutøver på andre områder, faller utenfor taushetsplikten.¹³⁷

---

¹³¹ HR-2017-467-A (avsnitt 48)

¹³² Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 33)

¹³³ NOU 2015: 3 s. 190

¹³⁴ NOU 2015: 3 s. 190

¹³⁵ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 33)

¹³⁶ Se NOU 2015:3 s. 192; Skoghøy (2013) s. 166

¹³⁷ NOU 2015:3 s. 194

Ordlydstolkningen av vilkåret etter straffeloven § 211 gir isolert sett ikke særlig bidrag til å vurdere nærmere hva vilkåret «i anledning av stillingen eller oppdraget» innebærer. Det følger ikke annet av forarbeidene enn at bestemmelsen viderefører straffeloven 1902 § 144.¹³⁸ Heller ikke i tilknytning til straffeloven 1902 § 144 foreligger det forarbeider som gir tolkningsbidrag. I tillegg er det svært begrenset med rettspraksis tilknyttet straffeloven § 211 om advokater. Det er dermed i hovedsak rettspraksis og juridisk teori tilknyttet straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 som angir hvordan vilkåret etter straffeloven § 211 skal tolkes.¹³⁹

Vilkåret «i anledning stillingen eller oppdraget» etter straffeloven § 211 har et større anvendelsesområde enn det tilsvarende vilkåret i straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5. Etter straffeprosessloven § 119 og tvisteloven § 22-5 er vilkåret «i anledning stillingen eller oppdraget» formulert snevrere som «i deres stilling». Alternativet «oppdraget» er ikke inntatt her, jf. straffeloven § 211. Det fremgår av forarbeidene til den gamle lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven) at:

«Betroelser i anledning av forretninger, som sakførere ofte driver ved siden av sin egentlige sakførervirksomhet, f.eks. som formidlere av salg og laan eller som formuesbestyrere, vil derimot ligge utenfor bestemmelsens omraade.»¹⁴⁰

Det trekkes et skille mellom advokatrollen og andre roller som advokaten opptrer i. Dette skillet er senere blitt opprettholdt i flere avgjørelser fra Høyesterett i tilknytning til straffeprosessloven § 119.¹⁴¹ Høyesterett har formulert det slik at «bevisforbudsregelen [er] begrenset til den egentlige advokatvirksomhet – juridisk bistand og rådgivning».¹⁴² Gjennom rettspraksis er det dermed angitt hvilke opplysninger som *ikke* er omfattet av bevisforbudet. Virksomhet som faller utenfor såkalt «egentlig advokatvirksomhet» er blant annet eiendomsmegling og formuesforvaltning.¹⁴³ Det må foretas en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle om hvorvidt det er tale om forhold som omfattes av «egentlig

---

¹³⁸ Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) s. 407

¹³⁹ Rt. 2013 s. 1206 U (avsnitt 21); Skoghøy (2013) s. 179; NOU 2001: 32 B s. 989

¹⁴⁰ Ot.prp. nr. 1 (1910) s. 181

¹⁴¹ Rt. 1999 s. 911 U; Rt. 2008 s. 645 U; Rt. 2010 s. 1638 A

¹⁴² Rt. 1999 s. 911 U (s. 916); Rt. 2008 s. 645 U (avsnitt 47); Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 29)

¹⁴³ HR-2018-2403-A (avsnitt 32)

advokatvirksomhet» eller ikke.¹⁴⁴ Vurderingen beror blant annet på om oppdraget består i å foreta juridiske vurderinger eller om faktiske vurderinger kan få rettslige konsekvenser.¹⁴⁵

I tilfellet hvor et advokatoppdrag innebærer virksomhet som både faller innenfor og utenfor begrepet «egentlig advokatvirksomhet», så omfattes *alle* leddene i advokatoppdraget av taushetsplikten.¹⁴⁶ For eksempel innebærer dette at opplysninger om pengeoverføringer som skjer som ledd i «egentlig advokatvirksomhet» er omfattet av taushetsplikten i sin helhet.¹⁴⁷ Det er hensynet bak straffeprosessloven § 119 om å ivareta retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient, som tilsier at alle ledd i et advokatoppdrag omfattes av taushetsplikten, også transaksjoner.¹⁴⁸

Når det gjelder straffeloven § 211 sondres det ikke mellom «egentlig» og «uegentlig» advokatvirksomhet i relasjon til hvilke opplysninger som er omfattet av taushetsplikten. Skoghøy hevder at «[d]en straffesanksjonerte taushetsplikt kan ikke bare gjelde den egentlige advokatvirksomhet, men må omfatte enhver virksomhet som det er naturlig for en advokat å drive». ¹⁴⁹ Matningsdal har senere sluttet seg til dette.¹⁵⁰ Følgelig omfattes flere opplysninger av straffeloven § 211.

Spørsmålet blir dermed om advokaters taushetsplikt gir tolkningsbidrag til forståelsen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Forutsetningen for at klienter oppsøker juridisk bistand er at opplysninger som advokaten mottar fra klienten eller innhenter om klienten blir behandlet fortrolig. Denne forutsetningen gjør seg kanskje *spesielt gjeldende* for klienter som har operert eller opererer i lovens gråsoner. Advokaten er en viktig rettsikkerhetsgaranti som gjør loven tilgjengelig for klientene sine og bidrar til at klienter etterlever regelverket gjennom god rettslig rådgivning. Høyesterett har tidligere uttalt i relasjon til advokaters taushetsplikt at «[d]et er nettopp når en person er i en presset situasjon, behovet for å kunne søke råd i fortrolighet kan være størst». ¹⁵¹ Dersom klienter ikke kan stole på at advokaten ikke videreformidler opplysninger til myndighetene, vil klientene som kanskje trenger det mest, bli avskåret fra juridisk bistand.

---

¹⁴⁴ HR-2014-1755-A (avsnitt 49); HR-2012-2023-U (avsnitt 13)

¹⁴⁵ HR-2014-1755-A (avsnitt 49–51)

¹⁴⁶ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 33–34 og 42)

¹⁴⁷ Bjerke mfl. 4. utgave (2011) s. 462

¹⁴⁸ Bjerke mfl. 4. utgave (2011) s. 462

¹⁴⁹ Skoghøy (2013) s. 173

¹⁵⁰ Matningsdal (2017) s. 313

¹⁵¹ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 35)

Følgelig taler hensynene bak advokaters taushetsplikt for at vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes og avgrenses likt som «egentlig advokatvirksomhet», for å ivareta retten til konfidensiell korrespondanse mellom advokat og klient.

4.5 Nasjonal rettspraksis

Det foreligger ingen avgjørelser fra Høyesterett som direkte omhandler hvitvaskingsloven. Imidlertid berøres hvitvaskingsloven i forbindelse med avgjørelser om advokaters taushetsplikt. Avgjørelsene Rt. 2010 s. 1638 A og Rt. 2011 s. 1 A er av spesiell interesse, og spørsmålet blir om disse gir relevante tolkningsbidrag til forståelsen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

Rt. 2010 s. 1638 A

Høyesterett behandlet spørsmålet om advokaters taushetsplikt var til hinder for å gi et advokatfirma pålegg om å utlevere opplysninger til Økokrim om hvem som var mottakeren av tre spesifiserte overføringer over firmaets klientkonto, jf. straffeprosessloven §§ 119 og 210.

Høyesterett la til grunn innledningsvis at bevisforbudet kun gjelder «den egentlige advokatvirksomhet – juridisk bistand og rådgivning» i og utenfor rettergang.¹⁵² Spørsmålet ble hvorvidt opplysninger om pengeoverføringer er å regne som «egentlig advokatvirksomhet» og dermed omfattet av taushetsplikten. Etter en gjennomgang av hensynene bak advokatens taushetsplikt uttalte Høyesterett at disse tilsa at «alle ledd i et ordinært advokatoppdrag omfattes av taushetsplikten, også transaksjoner».¹⁵³ Det vil medføre en uthuling av hensynene bak taushetsplikten dersom eksempelvis størrelsen på beløpet som ble overført til klientkonto ikke var undergitt taushetsplikten, da dette kunne bidra til å avdekke innholdet i et forlik eller liknende.¹⁵⁴

Deretter viser Høyesterett til hvitvaskingsloven 2009 § 18 *første ledd* som angir at advokater har en rapporteringsplikt om mistenkelige transaksjoner, og uttaler at dette er et viktig unntak fra advokatens taushetsplikt. Aktor i saken anførte at pengeoverføringer over en advokats klientkonto som utføres i sammenheng med å fastslå en klients rettsstilling eller i forbindelse

---

¹⁵² Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 29)

¹⁵³ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 34)

¹⁵⁴ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 34)

med rettssak, ikke var omfattet av unntaket fra rapporteringsplikten for advokater etter hvitvaskingsloven av 2009 § 18 annet ledd. Det samme måtte gjelde ved tolkningen av advokaters taushetsplikt etter straffeprosessloven § 119.¹⁵⁵ Høyesterett var ikke enig i denne argumentasjonen som under henvisning til proposisjonen fra 2003 uttalte at «transaksjoner som har direkte tilknytning til en rettstvist eller et forlik, omfattes av unntaket».¹⁵⁶ Dermed var hvitvaskingsloven til støtte for at «pengeoverføringer omfattes av bevisforbudet i straffeprosessloven § 119».¹⁵⁷ Høyesterett begrunnet dette ytterligere med at:

«hensynet til effektivt å kunne bekjempe hvitvasking av utbytte av straffbare handlinger og finansiering av terrorisme ble ansett som tungtveiende, var det under lovforberedelsen allmenn enighet om at det måtte gjøres temmelig vidtgående unntak for advokater. Jeg viser særlig til den nevnte proposisjonen kapittel 3 og punkt 6.3.»¹⁵⁸

Det fremgår av det siterte at selv om hensynet til å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering tilsier at opplysninger om pengeoverføringer burde være underlagt rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven, så veier hensynet til fortrolighetsforholdet mellom advokat og klient tyngre slik at det må gjøres *vidtgående unntak* for advokater. Denne avveiningen er til støtte for at pengeoverføringer er omfattet av bevisforbudet etter straffeprosessloven § 119. Høyesterett underbygger denne argumentasjonen med at hvitvaskingsloven «bygger ellers på at behovet for hvitvasking er størst ved finansielle transaksjoner som faller utenfor advokaters egentlige virksomhet, se proposisjonen punkt 6.3.4.»¹⁵⁹

Advokatfirmaet var følgelig ikke pliktig til å utlevere opplysninger om hvem som var mottakeren av tre spesifiserte pengeoverføringer over deres klientkonto.

Det fremgår to forhold av Rt. 2010 s. 1638 A som har betydning for tolkningen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. For det første trekker Høyesterett en *parallel* mellom hvitvaskingsloven 2009 § 18 annet ledd om unntaket fra rapporteringsplikten og straffeprosessloven § 119 om bevisforbud. Unntaket fra rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven 2009 § 18 annet ledd anvendes som tolkningsmoment til støtte for hva som er underlagt taushetsplikt. For å ikke uthule hensynene bak advokatens taushetsplikt, så er oppgaver som i utgangspunktet faller utenfor regelen om

---

¹⁵⁵ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 39)

¹⁵⁶ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 40)

¹⁵⁷ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 40)

¹⁵⁸ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 40)

¹⁵⁹ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 40)

bevisforbud omfattet, dersom disse gjøres direkte i forbindelse med «egentlig advokatvirksomhet». Det er dermed nærliggende å anta at dette også gjelder motsatt, slik at grensene for taushetsplikten er et relevant tolkningsmoment ved forståelsen av unntaket fra rapporteringsplikten.

For det andre påpeker Høyesterett at advokatens rapporteringsplikt *helst* er aktuell ved «finansielle transaksjoner som faller utenfor advokaters egentlige virksomhet».¹⁶⁰ Høyesterett gir eksplisitt uttrykk for at det er «advokaters egentlige virksomhet» som er unntatt rapporteringsplikt, og at transaksjoner i utgangspunktet ikke er egentlig advokatvirksomhet. Det gir holdepunkter for at avgrensningen av unntaket fra rapporteringsplikten for advokater etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd og bevisforbudet etter straffeprosessloven § 119 er sammenfallende.

Dermed taler Rt. 2010 s. 1638 A videre for at unntaket «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes og avgrenses likt som «egentlig advokatvirksomhet». Gjeldende hvitvaskingslov § 26 er en videreføring av hvitvaskingsloven 2009 § 18, slik at vurderingene fortsatt er relevante.¹⁶¹

For øvrig er også Skoghøy av den oppfatningen at Høyesterett ved Rt. 2010 s. 1638 A legger til grunn at rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven 2009 § 18 første ledd ikke gjelder når transaksjoner utføres som ledd i egentlig advokatvirksomhet.¹⁶² Dette innebærer at «[d]et unntak hvitvaskingsloven § 18 første ledd, jf. § 2 nr. 1, jf. § 4 gjør fra advokaters taushetsplikt, gjelder således bare ved pengetransaksjoner som ikke inngår som ledd i juridisk bistand eller rådgivning.»¹⁶³ Følgelig fremstår det slik at Skoghøy er enig i at hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd må tolkes i tråd med advokaters taushetsplikt.

Rt. 2011 s. 1 A

Forutsatt at unntaket «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd tolkes slik at all selvstendig rettslig rådgivning er unntatt rapportering, så innebærer ikke det at advokater og klienter kan «gjemme seg bak» taushetsplikten. Tematikken er berørt av Høyesterett i Rt. 2011 s. 1 A. Saken gjaldt straff for advokatoppdrag som gikk ut på å

---

¹⁶⁰ Rt. 2010 s. 1638 A (avsnitt 40)

¹⁶¹ Se punkt 3.1

¹⁶² Skoghøy (2013) s. 192

¹⁶³ Skoghøy (2013) s. 192

inndrive gjeld, der to advokater visste at pengene som var lånt ut høyst sannsynlig var utbytte av straffbare handlinger.

Det ble anført at straffelov 1902 § 317 om hvitvasking måtte tolkes innskrenkende slik at den ikke gjaldt for bistand som er ytt innenfor rammen av advokatoppdrag. Vurderingen beror på en «avveining mellom hensynene straffebudet skal verne, og andre hensyn som det er grunn til å beskytte, jf. Rt-1979-1492».¹⁶⁴ I den forbindelse ble hvitvaskingsloven fra 2009 trukket frem. Med henvisning til EUs tredje hvitvaskingsdirektiv som hvitvaskingsloven fra 2009 bygget på poengterte Høyesterett at advokatens taushetsplikt gjelder ikke der «advokaten vet at klienten søker juridisk bistand med henblikk på hvitvasking av penger».¹⁶⁵

Høyesterett konkluderte dermed enstemmig med at straffeloven § 317 ikke skal tolkes innskrenkende. Hvitvaskingsloven § 317 gjelder også i de tilfeller hvor bistand er ytt innenfor rammen av et advokatoppdrag.

Presiseringen fra EUs tredje hvitvaskingsdirektiv følger også av EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv.¹⁶⁶ Rt. 2011 s. 1 A belyser at advokater ikke under noen omstendighet kan påberope seg taushetsplikten dersom det *bevisst* gis bistand til hvitvasking. Uavhengig av hvordan unntaket «fastslår en klients rettsstilling» tolkes og hvilken rekkevidde unntaket har, vil det ikke hindre at advokater kan bli tiltalt for hvitvasking eller at det kan tas beslag i advokatens materiale som følge av mistanke om straffbare forhold.¹⁶⁷

I utgangspunktet kan det ikke tas beslag i opplysninger som er underlagt advokaters taushetsplikt etter straffeprosessloven § 204 første ledd. Dette gjelder imidlertid ikke dersom advokat og klient er «mistenkt for å være medskyldige i det straffbare forhold» etter straffeprosessloven § 204 annet ledd. Advokater og klienter kan dermed ikke «gjemme seg bak» taushetsplikten, og begå straffbare handlinger slik som hvitvasking eller terrorfinansiering. Advokater kan bli tiltalt for medvirkning til hvitvasking eller hvitvasking etter straffeloven § 337, jf. § 15 og i slike tilfeller vil adgangen til å ta beslag etter straffeprosessloven § 204 annet ledd gjøre seg gjeldende. Det samme gjelder dersom

---

¹⁶⁴ Rt. 2011 s. 1 A (avsnitt 30)

¹⁶⁵ Rt. 2011 s. 1 A (avsnitt 32)

¹⁶⁶ Direktiv 2015/849 om hvitvasking fortalen (avsnitt 9)

¹⁶⁷ Advokater har også en plikt til å avverge et straffbart forhold etter straffeloven § 196. Imidlertid er ikke denne bestemmelsen relevant i relasjon til hvitvaskingsloven da avvergingsplikten verken omfatter hvitvasking eller terrorfinansiering.

advokaten blir tiltalt for terrorfinansiering eller medvirkning til terrorfinansiering etter straffeloven § 135, jf. § 15.

4.6 Dansk lovgivning

Innledningsvis må det knyttes noen bemerkninger til å anvende dansk lovgivning ved fortolkningen av norsk rett. Dansk rett er en relevant rettskilde som legitimeres gjennom verdien av rettsenhet.¹⁶⁸ I tilfellet hvor en norsk lovbestemmelse gjennomfører EØS-direktiv, kan det dessuten være interessant hvordan tilsvarende bestemmelser er forstått i utenlandsk rett.¹⁶⁹ Spørsmålet er hvorvidt dansk rett gir tolkningsbidrag til forståelsen av vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd.

Direktivet er implementert i dansk rett ved lov nr. 380 af 2. april 2020 om hvidvask (hvidvaskloven). Unntaket fra rapporteringsplikten for advokater følger av hvidvaskloven § 27 stk. 1:

«Advokater er undtaget fra pligten i § 26 til at foretage underretning på baggrund af oplysninger, som disse modtager fra eller indhenter om en klient, i forbindelse med at advokaten fastslår den pågældende klients retsstilling eller forsvarer eller repræsenterer denne under eller i forbindelse med en retssag, herunder rådgiver om at indlede eller undgå et sagsanlæg. Dette gælder endvidere sager, der føres i Landsskatteretten, og sager ved en voldgiftsret. Undtagelserne gælder, uanset om oplysningerne modtages før, under eller efter retssagen eller sagen, eller i forbindelse med at den pågældende klients retsstilling fastslås.» (min understreking)

Etter hvidvaskloven er advokater unntatt rapportering når de «fastslår den pågældende klients retsstilling» eller «forsvarer eller repræsenterer denne under eller i forbindelse med en retssag». Den danske unntaksbestemmelsen er i det vesentlige likt utformet som den norske bestemmelsen i hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Spørsmålet blir når en advokat «fastslår den pågældende klients retsstilling» etter hvidvaskloven § 27 stk. 1.

Det foreligger ikke forarbeider tilknyttet hvidvaskloven som nærmere beskriver hvordan unntaket skal fortolkes, men bestemmelsen er diskutert i juridisk litteratur. Ifølge en lovkommentar tilknyttet «fastslår den pågældende klients retsstilling» skal vilkåret forstås slik at kun «oplysninger om fortolkning af gældende ret samt retlig subsumption» er unntatt

---

¹⁶⁸ Monsen (2012) s. 45

¹⁶⁹ Monsen (2012) s. 46

rapporteringsplikt etter hvidvaskloven § 27 stk. 1.¹⁷⁰ Derimot hevder det danske Advokatsamfundet i sin veiledning at en naturlig språkforståelse av «fastslår den pågældende klients retsstilling» tilsier at unntaket skal tolkes bredt, slik at advokaters rådgivning ofte faller utenfor rapporteringspliktens anvendelsesområde.¹⁷¹

Videre påpeker Advokatsamfundet at i belgiske og franske avgjørelser fra EMD er unntaket fra rapporteringsplikten tolket utvidende under hensyn til advokaters taushetsplikt. I de avgjørelsene er det særlig lagt vekt på at borgere har rett til konfidensiell korrespondanse med advokat, og den rettigheten er vernet av både EMK og nasjonal lovgivning i både Belgia og Frankrike. I tillegg har Advokatrådet drøftet forståelsen av «fastslår den pågældende klients retsstilling» med Finanstilsynet.¹⁷² På bakgrunn av dette konkluderer Advokatsamfundet med at:

«begrebet «fastslår klientens retsstilling» må forstås som omfattende juridisk rådgivning i bred forstand. Det anførte beskyttelseshensyn til klienternes adgang til advokatbistand gjør sig således gældende som præmis for hvor langt hovedparten af de opgaver, der løses som led i udøvelse af advokatvirksomhed.»¹⁷³ (min understreking)

Vilkåret «fastslår den pågældende klients retsstilling» skal følgelig forstås som *omfattende juridisk rådgivning i bred forstand*. Hensynet til klientens adgang til advokatbistand vil være tolkningspremiss for i hvilken utstrekning vilkåret «fastslår den pågældende klients retsstilling» gjør seg gjeldende og dermed hvilken rekkevidde unntaket har.

Deretter gir Advokatsamfundet to eksempler på tilfeller hvor unntaket fra rapporteringsplikten vil komme til anvendelse:

«Hvidvasklovens § 27 må forstås således, at advokaten ikke er underretningspliktig, hvis advokaten yder sædvanlig juridisk rådgivning. Hvis advokaten alene bistår med ekspeditioner og ikke yder rådgivning, gælder undtagelsen ikke.»¹⁷⁴ (min understreking)

For det første er ikke advokaten rapporteringspliktig i det klare unntakstilfellet hvor advokaten *utelukkende* yter sedvanlig juridisk rådgivning. For det andre er advokatbistand i forbindelse med *transaksjoner alene* underlagt rapporteringsplikt. Dette tas til inntekt for at

---

¹⁷⁰ Karnov note, *Lovkommentar: hvidvaskloven*, note 247, <https://pro-karnovgroup-dk.pva.uib.no> (lest 14. mai 2020)

¹⁷¹ Vejledning til hvidvaskloven, s. 26

¹⁷² Vejledning til hvidvaskloven, s. 28

¹⁷³ Vejledning til hvidvaskloven, s. 28

¹⁷⁴ Vejledning til hvidvaskloven, s. 29

advokatoppdrag som omfatter både juridisk rådgivning og bistand i forbindelse med transaksjoner, er *i sin helhet* unntatt fra rapporteringsplikt.

Dermed skal vilkåret «fastslår den pågældende klients retsstilling» tolkes som omfattende juridisk rådgivning i bred forstand etter hvidvaskloven § 27 stk. 1. Den nærmere avgrensningen av vilkåret beror på hensynet til klientens adgang til advokatbistand. Det er kun advokatbistand i forbindelse med transaksjoner *alene* som klart er underlagt rapporteringsplikt. Dansk lovgivning er følgelig til støtte for at «fastslår en klients retsstilling» etter hvidvaskingsloven § 26 tredje ledd skal tolkes slik at vilkåret omfatter all rettslig rådgivning og den nærmere avgrensningen beror på hensynene bak advokatens taushetsplikt.

4.7 Svensk lovgivning

Når det gjelder svensk lovgivning som rettskilde ved fortolkning av norsk rett, henvises det til det som er skrevet i relasjon til dansk lovgivning om relevans under punkt 4.6. Spørsmålet er hvorvidt svensk lovgivning gir tolkningsbidrag til forståelsen av unntaket «fastslår en klients retsstilling» etter hvidvaskingsloven § 26 tredje ledd. Direktivet er implementert i svensk rett ved lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen). Unntaket fra advokaters rapporteringsplikt følger av penningtvättslagen fjerde kapittel § 8:

«Advokater och andra oberoende jurister, auktoriserade och godkända revisorer samt skatterådgivare är inte skyldiga att lämna uppgifter enligt 3 eller 6 § om vad som anförtrots dem när de försvarar eller företräder en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande. Detsamma gäller information som avser en klient och som de har fått del av i samband med att de bedömer klientens rättsliga situation.» (min understrekning)

Etter penningtvättslagen er advokater unntatt rapporteringsplikt når de «försvarar eller företräder en klient i fråga om ett rättsligt förfarande, inklusive rådgivning för att inleda eller undvika ett rättsligt förfarande» og «bedömer klientens rättsliga situation». Bestemmelsen er i det vesentlige likt utformet som den norske bestemmelsen.

Det er knyttet noen bemerkninger til bestemmelsen i regjeringens proposisjon.¹⁷⁵ Derav fremgår det at direktivet angir at unntaket kun kommer til anvendelse «i den strikta utstrækning» som advokater utfører virksomhet som er unntatt rapporteringsplikten, hvilket er en ny ordlyd i det seneste direktivet.¹⁷⁶ Ordlyden av «i den strikta utstrækning» tilsier at unntaket ikke rekker lengre enn de tilfeller som er uttrykkelig angitt. Det ble imidlertid ikke ansett som nødvendig å endre svensk lov slik at dette fremgikk uttrykkelig av penningtvåttslagen fjerde kapittel § 8. En måte å tolke dette på er at unntaket kun skal gjelde «i den strikta utstrækning», men uten at dette behøver å fremgå eksplisitt av ordlyden. På den andre siden kan det også bety at ordlyden ikke ble endret fordi «i den strikta utstrækning» ikke innebar noen realitetsforskjell fra slik unntaket allerede ble praktisert.

Spørsmålet blir når advokaten «bedömer klientens rättsliga situation» etter penningtvåttslagen fjerde kapittel § 8. Proposisjonen omtaler ikke det nærmere innholdet av vilkåret. Det følger av juridisk litteratur at det faller utenfor unntaket å gi «finansiell rådgivning eller allmänt hållen juridisk rådgivning som inte är kopplad till en konkret situation».¹⁷⁷ Det samme følger av Sveriges advokatsamfund sin veiledning for advokater om penningtvåttslagen hvor det uttales at «[f]inansiell rådgivning eller allmänt hållen juridisk rådgivning som inte utgör en bedömning av klientens rättsliga situation omfattas normalt inte av undantaget».¹⁷⁸ Dette taler for at det er kun rettslig rådgivning tilknyttet en konkret tvist som er omfattet av unntaket.

Unntaket «bedömer klientens rättsliga situation» er omtalt som utredningsunntaket i Sveriges advokatsamfund sin veiledning. Utredningsunntaket omfatter informasjon som advokaten mottar fra klient og informasjon som innhentes om klient når den rettslige situasjonen skal bedømmes.¹⁷⁹ Det fremheves at «[b]estämmelsens omfattning är oklar och det kan hävdas, mot bakgrund av när lagstifningen över huvud taget är tillämplig på advokater [...], att utrymmet för dess tillämpning är begränsat».¹⁸⁰ Det fremgår av det siterte at fordi advokater i det hele tatt er omfattet av penningtvåttslagen og bestemmelsens utforming er uklar, så kan det tilsi at omfanget av unntaket er begrenset. Hva som er formålet med selve unntaket fra rapporteringsplikten er ikke problematisert.

---

¹⁷⁵ Prop. 2016/17:173, Ytterligere åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

¹⁷⁶ Prop. 2016/17:173 s. 297

¹⁷⁷ Ulf Berg, *Lagkommentar: Lag 2017:630*, note 100, <https://pro-karnovgroup-se.pva.uib.no/b> (14. mai 2020)

¹⁷⁸ Sveriges advokatsamfund vägledning, s. 47

¹⁷⁹ Sveriges advokatsamfund vägledning, s. 46

¹⁸⁰ Sveriges advokatsamfund vägledning, s. 46

Veiledningen angir to klare tilfeller hvor utredningsunntaket kommer til anvendelse. Det første tilfellet er advokatens innledende vurderinger av gjeldende rett som ikke leder til et oppdrag. Det andre tilfellet er at advokaten kun bistår med rettslige vurderinger i saker som ellers er omfattet av penningtvåttslagen.¹⁸¹ Det siste tilfellet innebærer at advokaten gjør rettslige vurderinger for klienten i en sak som omhandler transaksjoner, men advokaten bistår ikke med selve transaksjonen. Av hensyn til å ivareta formålet med selve penningtvåttslagen, har unntaket fra rapporteringsplikten for advokater begrenset anvendelsesområde. Hvorvidt unntaket fra rapporteringsplikten gjør seg gjeldende utover de to klare tilfellene som skissert ovenfor, er uklart.

Dermed har unntaket «bedömer klientens rättsliga situation» et begrenset anvendelsesområde etter penningtvåttslagen fjerde kapittel § 8. Formålet til penningtvåttslagen om å avdekke hvitvasking og terrorfinansiering, samt den uklare ordlyden av «bedömer klientens rättsliga situation» tilsier at unntaksbestemmelsen tillegges en snever rekkevidde og det er kun to tilfeller som klart er omfattet av unntaket. Svensk lovgivning taler følgelig for at vilkåret «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd ikke omfatter all selvstendig rettslig rådgivning.

Svensk lovgivning skiller seg dermed både fra norsk og dansk lovgivning når det gjelder tolkningen av unntaket fra rapporteringsplikten. Ingen av rettskildene tilknyttet penningtvåttslagen adresserer problematikken rundt advokaters rapporteringsplikt og advokaters taushetsplikt. Dermed kan en mulig forklaring på den ulike tolkningen av unntaket fra rapporteringsplikten være at svensk rett ikke har vurdert denne problematikken, som igjen har ført til et annet tolkningsresultat. En annen begrunnelse for denne forskjellen i fortolkningen kan også være at ordlyden i direktivet artikkel 34 nr. 2 etterlater tolkningstvil. Dette bevises nettopp av at det foreligger ulike tolkninger av direktivet i de skandinaviske landenes rettssystem. Dermed er det rom for å tolke direktivet på flere måter, så lenge det foreligger forsvarlige holdepunkter for den valgte tolkning.

---

¹⁸¹ Sveriges advokatsamfund vägledning, s. 46

5 Avsluttende merknader

5.1 Konklusjon

Advokaters taushetsplikt, som begrunner unntaket fra rapporteringsplikten, nyter i utgangspunktet et sterkt vern både etter EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Både EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv, *Michaud v. France*, nasjonal rettspraksis, dansk rett og hensynet til sammenheng i det norske rettssystemet tilsier at «fastslår en klients rettsstilling» skal tolkes slik at hensynene bak advokaters taushetsplikt ivaretas. Dermed omfatter «fastslår en klients rettsstilling» etter § 26 tredje ledd *all selvstendig rettslig rådgivning*. Dette innebærer at unntaket fra advokaters rapporteringsplikt etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd har samme innhold og rekkevidde som advokaters taushetsplikt. En slik avgrensning underbygger den nye tolkningen som er lagt til grunn i NOU 2016: 27 tilknyttet gjeldende hvitvaskingslov.¹⁸²

Advokater skal rapportere om «forhold som gir grunnlag for mistanke» om hvitvasking eller terrorfinansiering i forbindelse med gjennomføring av og bistand ved bestemte transaksjoner, jf. hvitvaskingsloven § 26 første ledd, jf. § 4 annet ledd bokstav c. Dersom et advokatoppdrag omfatter både gjennomføring av eller bistand ved transaksjoner og selvstendig rettslig rådgivning, skal det verken rapporteres om eventuelle mistenkelige forhold i tilknytning til transaksjonen eller den rettslige rådgivningen, jf. hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd. Dette medfører at rekkevidden av unntaket fra rapporteringsplikten for advokater er vid.

En slik tolkning av unntaket fra rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd innebærer ikke at advokater og klienter kan «gjemme seg bak» taushetsplikten.

Dokumenter som er underlagt advokatens taushetsplikt vil være unntatt beslagsforbud etter straffeprosessloven § 204 annet ledd første punktum, dersom advokat og klient mistenkes for å være medskyldige for det samme straffbare forhold.

---

¹⁸² NOU 2016: 27 s. 116–119

5.2 Konsekvenser

Tolkningen av «fastslår en klients rettsstilling» etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd som fremgår av konklusjonen ovenfor innebærer at selve rapporteringsplikten for advokater er snever. Advokater utfører i all hovedsak juridisk rådgivning. Som hovedregel vil dermed advokater kunne påberope seg hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd som begrunnelse for å ikke rapportere om eventuelle mistenkelige transaksjoner. Dette er imidlertid en plausibel konsekvens da advokater ble innlemmet i hvitvaskingsloven for å rapportere om mistenkelige transaksjoner. Risikoen for at advokater ble misbrukt som ledd i hvitvasking og terrorfinansiering ble vurdert som størst ved transaksjoner. Ettersom advokater ble tilkjent et særskilt unntak fra rapporteringsplikten etter hvitvaskingsloven § 26 tredje ledd, var intensjonen at det ikke skulle gjøres inngrep i advokatvirksomhet som er underlagt taushetsplikt.

Den tolkningen av «fastslår en klients rettsstilling» som er lagt til grunn ovenfor medfører at de rettslige rammene for advokaters rapporteringsplikt og advokaters taushetsplikt er sammenfallende. På grunn av systemhensyn og av hensyn til å ikke uthule formålet med advokaters taushetsplikt er det nødvendig at advokaters taushetsplikt er lik uansett rettsområde. Dette sikrer det sterke vernet som advokaters taushetsplikt har i medhold av EMK artikkel 8 og Grunnloven § 102. Klienter kan være trygge på at opplysninger advokaten mottar eller selv innhenter ikke blir videreformidlet til myndighetene. Dermed er *enhver* klient sikret juridisk bistand ved behov, og sikret tilgang på god rettslig rådgivning.

Avslutningsvis kan det stilles spørsmål ved hvilken nytteverdi det har at advokater er rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven § 26 første ledd, jf. § 4 annet ledd bokstav c. Siden 2015 har advokater rapportert til Økokrim om mistenkelige forhold 65 ganger totalt.¹⁸³ Såvidt kjent har ingen av disse rapportene ført til at enten fysiske eller juridiske personer er blitt siktet for hvitvasking eller terrorfinansiering. Tilsynelatende har ikke advokaters rapporteringsplikt hittil hatt effekt uansett når det gjelder å avdekke hvitvasking eller terrorfinansiering.

---

¹⁸³ Økokrim.no, «Statistikk MT-rapporter», (<https://www.okokrim.no/statistikk-mt-rapporter.475337.no.html>) (lest 27. mars 2020)

Litteraturliste

Lover og internasjonale konvensjoner

Lov 17. mai 1814 om Kongeriket Norges Grunnlov (Grunnloven)

Lov 22. mai 1902 nr. 10 om straff (straffeloven 1902)

Lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene (domstolloven)

Lov 13. august 1915 nr. 6 om rettergangsmåten for tvistemål (tvistemålsloven)

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Roma 4. november 1950 (Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen)

Lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker (straffeprosessloven)

Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetens stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Lov 20. juni 2003 nr. 41 om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven 2003)

Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven)

Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)

Lov 6. mars 2009 nr. 11 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven 2009)

Lag (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (penningtvättslagen)

Lov 1. juni 2018 nr. 23 om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven)

Lov nr. 380 af 2. april 2020 om hvidvask (hvidvaskloven)

Forarbeider

Ot.prp. nr. 1 (1910) om utfærdigelse av love om domstolene og rettergangsmåten i tvistemaal

NOU 2001: 32 B Rett på sak, Lov om tvisteløsning

Ot.prp. nr. 72 (2002–2003) Lov om tiltak mot hvitvasking av utbytte fra straffbare handlinger mv. (hvitvaskingsloven)

Ot.prp. nr. 3 (2008–2009) Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering mv. (hvitvaskingsloven)

Ot.prp. nr. 22 (2008–2009) Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning)

NOU 2015: 3 Advokaten i samfunnet

NOU 2016: 27 Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II, Andre delutredning

Prop. 2016/17:173, Ytterligere åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Prop. 40 L (2017–2018) Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven)

Innst.271 L (2017–2018) Innstilling frå finanskomiteen om Lov om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering (hvitvaskingsloven)

Rettspraksis

Rt. 1999 s. 911 U

Rt. 2000 s. 1811 P (Finanger 1)

Rt. 2005 s. 1365 P (Finanger 2)

Rt. 2008 s. 645 U

Rt. 2010 s. 1638 A

Rt. 2011 s. 1 A

Rt. 2012 s. 219 A

Rt. 2012 s. 1556 A

HR-2012-2023-U

Rt. 2013 s. 92 U

Rt. 2013 s. 1206 U

HR-2014-1755-A

Rt. 2015 s. 81 A (Lime 1)

Rt. 2015 s. 1435 A (Lime 2)

Rt. 2015 s. 1456 A (Lime 3)

HR-2017-467-A

HR-2018-104-A

HR-2018-2403-A

Juridisk litteratur

Vejledning til hvidvaskloven

Advokatsamfundet, *Advokatrådets vejledning om hvidvaskloven – juli 2017*, 2017 (vejledning til hvidvaskloven)

(<https://www.advokatsamfundet.dk/Advokatregulering/Hvidvask/VejledningOgIdeoplæg.aspx>) (lest 14. mai 2020)

Arnesen og Stenvik (2015)

Arnesen, Finn og Are Stenvik., *Internasjonalisering og juridisk metode*, 2. utgave (2015)
Universitetsforlaget

Bjerke mfl. (2011)

Bjerke, Hans Kristian., Erik Keiserud og Knut Erik Sæther., *Straffeprosessloven – Kommentarutgave*, Bind 1, 4. utgave (2011) Universitetsforlaget

Bjørge, Eirik., Erik Møse, Jørgen Aall, Ragnar Nordeide, *Norsk Lovkommentar:*

- Menneskerettsloven*, note 8, Rettsdata.no (lest 3. april 2020)
- Berg, Ulf., *Lagkommentar: Lag 2017:630*, note 100, <https://pro-karnovgroup-se.pva.uib.no/b> (lest 14. mai 2020)
- Christoffersen mfl. (2018) Christoffersen, Jonas., Lasse Højlund Christensen, Lasse Lund Madsen, Louise Halleskov Storgaard, Henrik Skovgaard-Petersen, Maria Ventegodt, *EU's charter om grunnleggende rettigheter*, 2. utgave (2018) Jurist- og økonomforbundets forlag
- European Union Agency for Fundamental Rights, «Explanations to the Charter of Fundamental Rights of the European Union» (<https://fra.europa.eu/en/eu-charter>) (lest 14. mai 2020)
- FATF (2012–2019) FATF (2012–2019)., *International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation*, FATF, Paris, France (<http://www.fatf-gafi.org/publications/fatfrecommendations/documents/fatf-recommendations.html>) (lest 22. mai 2020)
- Fredriksen og Mathisen (2019) Fredriksen, Halvard Haukeland og Gjermund Mathisen, «EU-rett som norsk rettskilde», i *Juridisk metode og tenkemåte*, Alf Petter Høgberg og Jørn Øyrehagen Sunde (red.), 1. utgave (2019) Universitetsforlaget
- Hvitvasking.no, «Hvorfor bekjempe hvitvasking» (<https://www.hvitvasking.no/om->

- [hvitvasking/hvorfor-bekjempe-hvitvasking/](#)) (lest 9. mai 2020)
- Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet
- Justis- og beredskapsdepartementet, *Regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet*, 9. juni 2004, (<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/fin/red/2004/0031/ddd/pdfv/213037-handlingsplanen.pdf>) (lest 11. mai)
- Karnov note, *Lovkommentar: hvidvaskloven*, note 247, <https://pro-karnovgroup-dk.pva.uib.no> (lest 14. mai 2020)
- Libell, Henrik Pryser., «Lynkurs: Hva er nytt i ny hvitvaskingslov – for advokater», *Juridika Innsikt*, 24. april 2020, (<https://juridika.no/innsikt/lynkurs-hva-er-nytt-i-ny-hvitvaskingslov-for-advokater>) (lest 11. mai)
- Matningsdal (2017)
- Matningsdal, Magnus., *Straffeloven – De straffbare handlingene, kommentarutgave*, 1. utgave (2017) Universitetsforlaget
- Monsen (2012)
- Monsen, Erik., *Innføring i juridisk metode og oppgaveteknikk*, 1. utgave (2012) Cappelen Damm Akademisk
- Reiss-Andersen (2010)
- Reiss-Andersen, Berit., «Taushetspliktens innhold, formål og betydning», i *Advokaters taushetsplikt under press*, Merethe Smith og Øyvind Precht-Jensen (red.) (2010) Universitetsforlaget
- Rui (2012)
- Rui, Jon Petter., *Hvitvasking*, 1. utgave (2012) Universitetsforlaget

- Rui, Jon Petter., «Finansdepartementets tolkning fremstår uriktig», Advokatbladet, 7. januar 2020 (<https://www.advokatbladet.no/hvitvasking-tilsynsradet/finansdepartementets-lovtolkning-fremstar-uriktig/146402>) (lest 9. mars 2020)
- Rui og Mella (2020) Rui, Jon Petter og Johannes Lundeby Mella, *Retten til konfidensiell rettslig bistand versus advokaters taushetsplikt etter hvitvaskingsloven og tilsyn ved advokatkontor*, upublisert, med samtykke, utdelt manus på seminar om advokaters taushetsplikt 5. februar 2020, Oslo
- Rørholt, Kristine Frivold., *Norsk Lovkommentar: Hvitvaskingsloven*, note 32, Rettsdata.no (lest 13. mai 2020)
- Schmidt, Nina., «Kritiserer Tilsynsrådets nye veileder om hvitvasking», Advokatbladet, 11. februar 2019 (<https://www.advokatbladet.no/hvitvasking-tilsynsradet/kritiserer-tilsynsradets-nye-veileder-om-hvitvasking/116590>) (lest 9. mars 2020)
- Schmidt, Nina., «Finansdepartementet gir Tilsynsrådet rett i uenigheten om hvitvasking», Advokatbladet, 11. oktober 2019 (<https://www.advokatbladet.no/hvitvasking/finansdepartementet-gir-tilsynsradet-rett-i-uenigheten-om-hvitvasking/144071>) (lest 9. mars 2020)
- Skoghøy (2013) Skoghøy, Jens Edvin A., «Advokaters taushetsplikt og de korresponderende bevisforbud i tvisteloven §

22-5 og straffeprosessloven § 119», *Tidsskrift for Strafferett* (2013), s. 165-197

Skoghøy (2017)

Skoghøy, Jens Edvin A., *Tvisteløsning*, 3. utgave (2017) Universitetsforlaget

Sveriges advokatsamfund vägledning

Sveriges advokatsamfund, *Vägledning för advokater och advokatbyråer beträffande lagstiftningen om bekämpning av penningtvätt och terroristfinansiering*, 2019 (Sveriges advokatsamfund vägledning)

(https://www.advokatsamfundet.se/globalassets/advokatsamfundet_sv/advokatycket/vagledning-reviderad-oktober-2019.pdf) (lest 14. mai 2020)

Utne, Amund., «Internasjonalt samarbeid mot hvitvasking og terrorfinansiering», *Lov og rett*, 59 (2019) nr. 4, s. 232-254. DOI:

<https://doi.org/10.18261/issn.1504-3061-2019-04-04>.

Økokrim.no, «Statistikk MT-rapporter»,

(<https://www.okokrim.no/statistikk-mt-rapporter.475337.no.html>) (lest 27. mars 2020)

EU-direktiv

Europaparlamentets- og Rådsdirektiv 2001/97/EF av 4. desember 2001 om endring av rådsdirektiv 91/308/EØF om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger (EUs andre hvitvaskingsdirektiv)

Europaparlamentets- og Rådsdirektiv 2005/60/EF av 26. oktober 2005 om tiltak for å hindre at det finansielle system brukes til hvitvasking av penger og finansiering av terrorisme (EUs tredje hvitvaskingsdirektiv)

Europaparlamentets- og Rådets direktiv (EU) 2015/849 av 20. mai 2015 om forebyggende foranstaltninger mot anvendelse av det finansielle system til hvitvasking av penger eller finansiering av terrorisme (EUs fjerde hvitvaskingsdirektiv)

The Charter of Fundamental Rights of the European Union av 7. juni 2016, 2016/C 202/02 (http://data.europa.eu/eli/treaty/char_2016/oj)

EØS-komiteens beslutning nr. 249/2018 av 5. desember 2018 om endring av EØS-avtalens vedlegg IX (Finansielle tjenester)

Internasjonal rettspraksis

EU

Ordre des barreaux francophones et germanophone and others v. Conseil des ministres, Judgement of the Court, 26th of June 2007, Case C-305/05, EU:C:2007:383 (Advokatforeningssaken)

Ordre des barreaux francophones et germanophone, Ordre Français des avocats du barreau de Bruxelles, Ordre des barreaux flamands, Ordre néerlandais des avocats du barreau de Bruxelles v. Conseil des ministres, Opinion of Advocate General Poiares Maduro, delivered on 14 December 2006, case C 305/05, EU:C:2006:788 (Opinion of Advocate General Poiares)

EMD

Michaud v. France [J] no. 12323/11, ECLI:CE:ECHR:2012:1206JUD001232311